

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Sürgün Gibi Masallarda

HAYATI VE YAPITLARIYLA İLHAN İREM

Michael KUYUCU

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Sürgün Gibi Masallarda

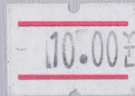
HAYATI VE YAPITLARIYLA İLHAN İREM

Michael KUYUCU

“Sanatçı” tanımını hak eden az sayıda kişiden biri İlhan İrem. Önce romantik eserleriyle; seksen sonrasında rock senfoni denemeleri ve özel kurgu ve hikâyelerinden oluşan albümleriyle; doksanlı yıllarda mistik özellikleriyle ön plana çıktı. Üç ayrı kuşağa üç ayrı müzikal lezzet tattırdı.

Müzikal ürünlerinin dışında özel bir felsefe yaratarak farklılaşan ve bu felsefeyi milyonlarla paylaşan bir müzisyen İlhan İrem. Sadece müziği ile değil, yazın dünyası ve resim sanatına yönelik üretimleri ile de özel bir duruşu var.

Onu anlatmak, hele onun derin felsefesini dile getirmek çok zor ve sayfalara sığmayacak bir iş. İlhan İrem’in müzik yaşamına ilişkin ince ayrıntıları bulabileceğiniz bu araştırma, onun uzun yıllara yaydığı müzik üretiminin hikâyesini anlatıyor. Bu hikâyenin her bölümde özel bir heyecan ve çıkarılması gereken sonuçlar gizli. Müzik dünyasının bu özel sanatçısının müzik yaşamını okurken hem yakın geçmişin derinliklerine dalıp yolculuğa çıkacak hem de kafanızda sanat adına, toplum adına şekillenen “acaba”ları bir kez daha sorgulama fırsatını bulacaksınız.

www.pegasusyayinlari.com

ISBN 978-605-5943-30-1

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

*SÜRGÜN GİBİ
MASALLARDA*

Pegasus Yayınları: 156

Bestseller Roman: 15

SÜRGÜN GİBİ MASALLARDA

HAYATI VE YAPITLARIYLA İLHAM İREM

MICHAEL KUYUCU

Yayın Yönetmeni: İbrahim Şener

Bilgisayar Uygulama: Meral Gök

Kapak Tasarım: Serhat Filiz

Film-Grafik: Mat Grafik

Baskı-Cilt: Kilim Matbaası

1. Baskı: Ağustos 2008

ISBN: 978-605-5943-30-1

PEGASUS YAYINLARI © MICHAEL KUYUCU

Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın

hiçbir yolla çoğaltılamaz.

PEGASUS YAYINLARI

Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han

No: 27/9 Taksim / İSTANBUL

Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46

www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

MICHAEL KUYUCU

.

SÜRGÜN GİBİ
MASALLARDA

HAYATI VE YAPITLARIYLA İLHAN İREM

PEGASUS YAYINLARI

ÖNSÖZ

Türkiye’de zaman içinde tüketim toplumuna endekslenen yaşam biçimi her şeyi farklılaştırdı. Manevi değerler maddileşti, sevgiler dijitalleşti. Değişimlerin en büyüğü belki de sanat dünyasında oldu. Sanat dünyasında nitelik azalırken nicel bir artış yaşandı, bu artış sanatçı tanımını basitleştirdi. Sanatçı olmak ile medyatik olmak eşdeğer kavramlar oldu. 1980’den sonraki apolitik hayat, gerek siyaseti gerek medyası ile toplumda düşünceyi desteklemek yerine “düşündürmemeyi” hedefledi.

Düşündüren sanatçıların yerini magazinél yönü ağır basan medyatikler aldı. Şarkılar basitleşti, sözler değerini yitirdi, romantizm yok oldu, melodiler avamlaştı, akorlar basitleşti, büyük orkestralar yerini elektronik devrelere bıraktı. Tüm bunların sonucunda, sanatın en önemli dalı olan müzik devalüe oldu.

“Sanatçı” tanımını hak eden az sayıda kişiden biri İlhan İrem. Önce romantik eserleriyle; seksen sonrasında rock senfoni denemeleri ve özel kurgu ve hikâyelerinden oluşan albümleriyle; doksanlı yıllarda mistik özellikleriyle ön plana çıktı. Üç ayrı kuşağa üç ayrı müzikal lezzet tattırdı.

Müzikal ürünlerinin dışında özel bir felsefe yaratarak farklılaşan ve bu felsefeyi milyonlarla paylaşan bir müzisyen İlhan İrem. Sadece müziği ile değil, yazın dünyası ve resim sanatına yönelik üretimleri ile de özel bir duruşu var.

Onu anlatmak, hele onun derin felsefesini dile getirmek çok zor ve sayfalara sığmayacak bir iş. İlhan İrem'in müzik yaşamına ilişkin ince ayrıntıları bulabileceğiniz bu araştırma, onun uzun yıllara yaydığı müzik üretiminin hikâyesini anlatıyor. Bu hikâyenin her bölümünde özel bir heyecan ve çıkarılması gereken sonuçlar gizli.

Müzik dünyasının bu özel sanatçısının müzik yaşamını okurken hem yakın geçmişin derinliklerine dalıp yolculuğa çıkacak hem de kafanızda sanat adına, toplum adına şekillenen “acaba”ları bir kez daha sorgulama fırsatını bulacaksınız.

Müzikle kalın...

Michael Kuyucu

www.michaelshow.net

michael@michaelshow.net

1950’li yılların ortaları. Her mahallede bir milyonerin yetiştiği, serbest piyasa ekonomisinin yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı günler... Eskilerin birbirine şaka yaparak geçirdiği meşhur “Bir Nisan”lardan birinde, Aldatmaz ailesinin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelir İlhan.

Müzik yaşamına 1968 yılında, 13 yaşında, ortaokuldayken okul orkestrasında başlar. O dönemde ne rengârenk TV’ler ne de bir gecede parlayan magazin assolistleri vardır. Müzik “musiki”, şöhret “şan” olarak adlandırılmaktadır hâlâ. Müzik yapmak, sanatsal bir işlevidir. Okullarda orkestralar kurulmaktadır; çünkü okul sadece öğretimi değil, aynı zamanda gençlerin sosyalleşmesini, farklı nitelikler kazanmasını amaçlamaktadır.

Türkçe sözlü aranjmanların olmadığı bu dönemde, İngilizce şarkılar söyleyerek geçer İlhan İrem’in müzikteki yılları. 1968 yılında başlayan orkestra sanatçılığı 1972 yılına kadar sürer. Dört yıl boyunca Bursa Çelik Palas Otel’de ve Uludağ’da orkestrada görev yapar İlhan İrem. O yıllarda orkestraların yerini he-

nüz MİDİ klavyeler almamıştır. Şarkı söyleyenler nota bilmekte, müzikten anlamaktadır.

1970 yılında, Milliyet gazetesinin düzenlediği liseler arası müzik yarışmasında Marmara Bölgesi birincisi olan İlhan İrem'im kendisini kitleler ile buluşturan ilk başarısıdır bu. "Meltemler" adını verdiği grubuyla sahne alan sanatçı, Bee Gees, Beatles, Rolling Stones, Pink Floyd repertuarı ile seslenir dinleyicilerine. İlk ezberlediği şarkı, Demis Roussos'un solisti, Vangelis'in klavyecisi olduğu "Aphrodite's Child" grubunun "Quando Lamore Diventa Poesia" adlı şarkısı olur.

Meltemler öylesine popüler olmuştur ki Bursa'ya gelen Mavi Işıklar, Damlalar gibi dönemin önemli gruplarının altında sahne almaya bile başlamıştır. Grup, Çelik Palas Otel'in yanı sıra, Romans Çay Bahçesi'nde, Uludağ Beceren Otel ve Fahri'de sahne alır. Gençlik çaylarına, yılbaşı balolarına davet edilir.

Değişimin Başlangıcı

İlhan İrem adının değişimle eşdeğer tutulması gerekliliğinin ilk sinyallerini 1972 yılında verir. Yabancı şarkıları söylemekten sıkılan sanatçı, Türkçe şarkılar söylemek istediğinin farkında varır. Bu istek öylesine güçlüdür ki söz ve müziğine kendisinin imza attığı şarkıları söylemeye karar verir. Artık kendi üretecek kendi söyleyecektir. Bunun için aynı yıl solfej ve akustik gitar dersleri almaya başlar. Amacı besteci ve müzisyen kimliğini geliştirmektir. Türkiye'nin günümüze kadar gelen eğitim sistemi sıkıntıları her dönemde olduğu gibi o dönemlerde de kendini göstermektedir. Ezbere dayalı eğitim sistemi, dönemin iktidarı tarafından hazırlanan müfredatlar ve tek tip düşüncenin dayatıldığı yıllar... İlhan İrem, bu yılların eğitim sistemine adapte olamaz. Hayatın sınırlarını zorladığı, sorguladığı bir dönemde düşünceleri de değişime uğrar.

Müzik ile dolu bir yaşamda, okul ile arası pek de iyi değildir. Lise yıllarında art arda devamsızlıktan sınıfta kalır. Çünkü farklı şeylerin peşindedir. Televizyon insanları esir almamıştır henüz; radyo saatleri, aile arası sohbetler hâlâ vardır. Bir akşam yemeği sonrasında,

ailesiyle birlikte radyoda akşam haberlerini dinlerken, “Arap-İsrail” savaşına takılır aklı.

Odasına çıkar ve ilk bestesini yapar. Verdiği mesaj gayet açıktır: “Birleşsin Bütün Eller”. Bu ilk beste de, geleceğe yönelik felsefi görüşünün de sinyallerini verir. Amerikancılığın bir hayat felsefesi olduğu bu yıllarda, buna ters bir düşünce ile yapar ilk bestesini İlhan İrem.

İlhan İrem’in üretim motivasyonu kamçılanır; bu besteyi kısa sürede diğerleri izler. Her genç müzisyen gibi, bu şarkıları müzik hocasına götürür. Bestelerini dinleyen müzik hocası Selahattin Asyalı ile İlhan İrem arasındaki diyalog çok ilginçtir:

“Bu besteleri gerçekten sen mi yaptın?”

“Evet Hocam!”

“O halde dersimiz bitmiştir, sana öğreteceğim hiçbir şey yok! Müziğin matematiği seni bozar. Böyle doğal kalmalısın. İçinden geldiği gibi beste yapmaya devam et, çünkü bu besteler olağanüstü!”

Müzik hocasının dinlediği İlhan İrem besteleri, “Yazık Oldu Yarınlar”, “Haydi Sil Gözlerini”, “Ver Elini”dir. Bu sözlerle daha da kamçılanan İlhan İrem, müzik derslerine dört elle sarılır.

İlk Plak-İlk Hayal Kuraklığı

1972 yılının son aylarıdır. İlhan İrem bestelerini makaralı bir Grundig teybe kaydeder. Amacı, bu şarkıları müziğin kalbinin attığı yer olan İ.M.Ç.'ye götürmektir. Kasetini alır ve İstanbul'un yolunu tutar genç adam. Hiç unutmaz; gün doğmakta, Yalova vapurunun güvertesinde çilli, mavi gözlü bir çocuk simit satmaktadır. Martıları besler İlhan İrem.

Beyoğlu'nda "Cihan" oteline yerleşir, bir hafta burada kalacak ve plakçılara bestelerini dinletecektir. Bir hafta boyunca her gün Unkapanı'na gider. Kapı kapı plakçıları dolaşır ama nedense işler yolunda gitmez, beklediği ilgiyi göremez.

İlk olarak dönemin en tanınmış prodüktörlerinden Nino Varon'u ziyaret eder ve şarkılarını dinletir. Nina Varon onu reddeder; hatta şarkıları dinlerken ayaklarını masanın üzerinden indirmeye bile gerek görmeyerek, ilgisizliğini belli eder. İleride bunun büyük bir hata olduğunu kendi de itiraf edecektir.

Tek tek çaldığı kapılardan hep olumsuz yanıt alır İlhan İrem. Umutları tükenmeye başlamıştır. İstanbul yolculuğunun sonuna geldiğini hissetmektedir. Son

olarak bir de Diskotür'e gitmeye karar verir. Diskotür, o dönem gençlere en fazla yatırım yapan firmadır. Sahibi Antuan Şoriz İlhan İrem'in şarkılarını dinler ve beğenir; ancak bu şarkıları farklı yorumculara okutmayı önerir. İlhan İrem ise şarkılarını kendisi yorumlamakta kararlıdır; bu şarkılara ancak sahibinin hak ettiği ruhu katabileceğine inanmaktadır çünkü.

Antuan Şoriz ile başlayan pazarlıklar olumlu sonuçlanır. İlhan İrem ilk plağını kendisi finanse edecektir. Yıllardır biriktirdiği 4000 lirayı bu işe yatırır.

Stüdyoya girer ve ilk 45'lik tamamlanır. Bir yüzünde "Birleşsin Bütün Eller", diğer yüzünde "Bazen Neşe Bazen Keder" adlı şarkıların yer aldığı, 1973 yılında yayınlanan plak sadece 96 adet satar ve büyük bir hayal kırıklığı olur onun için.

İlhan İrem Bursa'ya geri dönmeyi planlarken, Antuan Şoriz onu çağırır ve bir plak daha yapmak istediğini, bu kez plağı Diskotür'ün finanse edeceğini söyler.

İstanbul'a gelirken yanında getirdiği bantta yer alan dört şarkının ikisini ilk 45'liğinde kullanan İlhan İrem, kalan iki bestesine de ikinci 45'likte yer verir. "Yazık Oldu Yarınlar" ve "Haydi Sil Gözlerini"dir bu şarkılar. 1974 yılında yayınlanan plakla şeytanın bacağı kırılır. Şarkılar çok beğenilir, plak çok yüksek satış rakamlarına ulaşır ve "Altın Plak" olur.

İkinci plağında mükemmel bir başarı yakalayan İlhan İrem'in adı artık markalaşmıştır. Genç kızların sevgilisi haline gelen bu romantik adam, şarkılarında yansıttığı saf ruhla rakiplerinin önüne geçmeyi başar-

mıştır. Artık Türkiye'nin David Cassidy'si olarak anılmaktadır.

Bu baş döndürücü başarı gazinocuların da dikkatini çeker. İlhan İrem, birbiri ardına gelen teklifleri elinin tersiyle iter. Bunun üzerine kendisine astronomik rakamlar önerilir. Oysa böyle bir beklentisi yoktur; derdi hiçbir zaman para olmamıştır. Yetmişli yıllarla beraber kendini daha fazla hissettirmeye başlayan serbest piyasa ekonomisinin bir simgesi olan gazinolara sıcak bakmaz. Sesini televizyon ve gençlik konserlerinde duyurmaya çalışır. Halkın içinden gelen bu genç adam sanatını yine halkla paylaşır.

İlhan İrem'in şeytanın bacağını kırmasını sağlayan 45'lik "Haydi Sil Gözlerini", diğer adıyla "Boşver Arkadaş" sanatçının müzik hayatındaki en "slogan" şarkı olur. Öyle ki İlhan İrem yıllar sonra, "Sloganlaşmasından ürktüğüm ilk ve tek şarkı" dediği bu şarkının "oluşturacağını romantik İlhan İrem ekolünü perdelemesinden çekindiğini" söylemiştir (Stüdyo İmge-1985).

İlk Sorgu-İlk Başkaldırı

İlhan İrem'in özellikle doksanlı yıllarda şekillenecek metafizik bağlamında sorgulayıcı tavrının ilk ürünü 1975 yılında hazırladığı "Kuklacı Amca" adlı 45'lik olur. Bu, sanatçının dördüncü plağıdır ve o dönem çok eleştirilir. Tanrı'yı sorgulayıp kişileştirerek bir "Kuklacı Amca" ile özdeşleştiren şarkı büyük tepki alır. Plak 30.000 adet basıldıktan sonra, gelen baskılar sonucu plak şirketi tarafından piyasadan çekilir. Bu, İlhan İrem'in yetmişli yıllardaki ilk ve son sorgusu olur.

Kuklacı Amca

*Bir varmış bir yokmuş
Bu dünyada hiç kimseler yokmuş
Derken bir kuklacı amca
Gelmiş bu sessiz dünyaya*

*Önce dekorlarını yapmış
Sonra kuklalarını salmış
İşte size kocaman bir dünya
Yaşayın burada hep dostlukla*

*Gel kuklacı gel gör halimizi
Gel kuklacı gel de kurtar bizi
Kaybettik bizler kardeşliğimizi
Dostluğumuzu sevgimizi*

*Her yerde savaş açlık düşmanlık var
Birbirine düştü hep kuklalar*

*Bir varmış bir yokmuş
Bu dünyada kuklalar pek çokmuş
Kocaman roketler yapmışlar
Kuklacıyı bulmak için koşmuşlar*

*Derken uzayın derinliklerinde
Kuklacı amcaı bulmuşlar
Ona geriye dönsün diye
Hep bir ağızdan dert yanmışlar*

Gel kuklacı gel gör halimizi...

Şarkının sonunda, Kuklacı Amca'nın yanıtı duyulur:

*Çare bende değil, kendinizdedir, bilin
Mutlu olmak için birbirinizi sevin*

“Kuklacı Amca”nın günümüzde de özel bir anlam taşıdığını söylemek gerekir. İnsanların hırsları nedeniyle yaşadıklarını kusursuz bir teşbihle dile getiren bu şarkının o dönem neden büyük tepkiler aldığını anlamak çok güç. Ancak bu tepkiler, İlhan İrem’in bir süre daha romantik çizgisini devam ettirmesine ve metafizik bağlamındaki çalışmalarını on yıl kadar ertelemesine neden olur.

Adı Korsan Olan İlk ve Tek Sanatçı

Yayınlanan ikinci 45'lik İlhan İrem'i öylesine güçlü bir marka yapar ki, bu durum bazı "uyanıkların" şeytanın bile aklına gelmeyecek bir plan yapmasına neden olur. Işıl Plak bir 45'lik yayınlar; plağın üzerinde şu isim yazılıdır: İLHAM İREN! Evet, yanlış okumadınız, İLHAM İREN! Herkesin İlhan İrem'in üçüncü plağını beklediği dönemde piyasaya sunulan bu plak, İrem'im ilk iki plağının yapımcı firması olan Diskotür'ün kullandığı renk ve grafik çalışması ile hazırlanmıştır. Tüketici aldatılmış, marka hırsızlığı yapılmış, yalnızca İlhan İrem'in adı değil, aynı zamanda Diskotür şirketinin etiketi de renkleri ve çizgileri ile aynen taklit edilmiştir. İlhan İrem'e plaklarında eşlik eden İstanbul Gelişim Orkestrası'nın adı bile İstanbul Gerçekler olarak değiştirilmiştir. Ne yazık ki yasalar bu konuda bir yaptırım uygulayamamaktadır. Algıda seçiciliği zayıf olan müzik tüketicisinin İlhan İrem'in üçüncü plağı sanarak dört elle sarıldığı bu plak, bırakın Türk müzik piyasasını, dünyada bile eşi benzeri olmayan bir marka korsancılığının sonucundan başka bir şey değildir.

Her Şeyin Bir Sonu Varsa Ayrılıkların da Sonu Var....

1975 yılının bir yaz gecesi, Bursa Burgaz'da tatilini geçirmekte olan İlhan İrem hayatının en önemli duygusal yolculuklarından birini yaşar. Bir haberci rüya görür, uyanır ve rüyasında gördüğü yere gider. Marmara Denizi'nin sahillerinden biridir burası. Güneş henüz doğmamıştır, daha rüzgarlıdır ve dalgalar sahile vurmaktadır. İlhan İrem o gece elinde gitarı, şu dizeleri besteler:

*Her sevincin her kederin
En ölümsüz sevgilerin
Sonsuz denen göklerin
Her şeyin bir sonu varsa*

*Ayrılıkların da sonu var
Bir gün çıkıp geleceksin
İçimde bir ümit var
Yeniden seveceksin*

*Yıllar var ki ben böyle
Bekliyorum özleminle
Anılarım umutlarım kaldı bende
Anlasana...*

*Senden ayrı günlerimi
Sana nasıl anlatsam ki
Mevsimsiz çiçekler gibi
Yarım kaldım inan ki*

*Sensizliğin acısını
Sen nereden bileceksin,
Sen hiç sensiz kalmadın ki
Mevsimleri saymadın ki...*

Şarkı tamamlandığında, güneş doğmuş, fırtına dinmiştir. İlhan İrem, ilhamını rüyasında aldığı “Anlasana”yı plak yapar ve bu plakla müzik dünyasında zirveye çıkar. Sanatçının müzikal yaşamında bir temel taşı olan bu şarkı aynı zamanda Türk pop müziğinin en önemli klasikleri arasına girmeyi başara-caktır. “Anlasana” ile ikinci Altın Plak’ını alan sanatçı, plakları ardı ardına sıralamaya devam eder:

1975: Bir Varmış Bir Yokmuş / Hasretim Sana
1975: Ver Elini / Üzülme Dostum
1976: Havalar Nasıl / Gözünü Seveyim
1977: Sensiz de Yaşanıyor / Son Selam

1977 yılında yayınlanan “Sensiz de Yaşanıyor (İşte Hayat)” sanatçıya üçüncü Altın Plak’ını kazandırır. 1978 yılında yayınlanan “Ayrılık Akşamı (Sazlıklardan

Havalanan) / Sen Bilirsin” 45’liğı sanatçının müzik yaşamının beşinci yılını zirvede kapamasını sağlar. “Sazlıklardan Havalanan”, İlhan İrem’in en önemli şarkılarından biri olur.

Başarıdan başarıya koşan genç şarkıcı, dönemin diğer solistleri gibi TRT denetimi ile sorunlar yaşar. Örneğin TRT, İrem’in bir şarkısında yer alan:

*Bir bulanık suda kirli bir yosun gibi
Görünmüyorsun, temizle kalbini*

sözleri yüzünden şarkıyı denetimden geçirmez. Gerekçe ise şöyledir: “Kirli suda zaten hiçbir şey görünmez!”

Beşinci Sanat Yılında Zirvede

İlhan İrem müzik hayatının beşinci yılı olan 1978 yılını zirvede kapatır. Dört Altın Plak ile adından fazlasıyla söz ettiren İrem, dönemin en önemli müzik dergisi Hey'e verdiği röportajda bu yılı şöyle özetlemektedir:

“Başarılarımı balon olarak nitelendirenler vardı. Her an sönüp gitmemi bekliyor gibiydiler. “Sensiz de Yaşanıyor / Son Selam” 45’liğim piyasaya çıktığında tümümün de yüzlerini görmeliydiniz. ‘Ayrılık Akşamı (Sazlıklardan Havalanan) / Sen Bilirsin’ bestelerimin bulunduğu plağımı patlattım. Şarkılarım hemen herkesin diline yerleşmiş, zirveye giden yol bir kez daha açılmıştı.”

İlhan İrem, Esin Engin ile birlikte bir longplay (LP) için kolları sıvar. 1979 yılında sanatçının ilk özgün bestelerinden oluşan LP’si yayınlanır.

Senfonik öğeler taşıyan düzenlemelerin bulunduğu, bir anafikre ve bütünlüğe sahip olan “Sevgiliye” albümü, Türk pop müziğinin en renkli ve sanatsal özellikleri en yoğun albümlerinden biri olarak tarihe geçer. Bir düzenleme dehası olan Esin Engin’le kafa kafaya veren İlhan İrem fagottan timpaniye, obudan brassa kadar günümüzde unutulmaya yüz tutmuş onlarca enstrümanı kullanmış ve senfonik pop adına

mükemmel bir dinletiyeye imza atmıştır. Ayrıca bir Nazım Hikmet şiirini de besteleyip yorumlamıştır. “Hoş Geldin” onun kendi dizeleri dışında bestelediği ilk şiirdir.

“Sevgiliye” adlı LP İlhan İrem’i farklı bir yere taşır. O artık seri bir biçimde beste üretebilen, müzik konusundaki engin görüşü ile bu besteleri çok sesli hale getirebilen ve müzikalitesi ile dikkat çeken bir sanatçıdır.

Sürpriz Askerlik

Yetmişli yıllarda Türkiye'yi kasıp kavuran Eurovision Şarkı Yarışması heyecanı İlhan İrem'i de etkiler. 1975 ve 1978 yıllarında yarışmada başarısız sonuçlar elde eden TRT, 1979 yılında sanatçılara bestelerini Eurovision Şarkı Yarışması Finalleri'ne göndermeleri için çağrıda bulunur. İlhan İrem de "Bir Yıldız" adlı bestesini TRT'ye gönderir ve şarkı yüzlerce şarkı arasından seçilip finale kalır. Böylece belki de İrem'e Avrupa yolu açılacaktır.

"Bir Yıldız" önce ilk on dört, sonra da ilk altı şarkı arasına girmeyi de başarır. Ancak bu arada beklenmedik bir şey olur ve İlhan İrem askere gitmek zorunda kalır. Aslında hikaye oldukça ilginçtir. Final gecesi-ne birkaç hafta kala, rakip yarışmacılardan bazıları İrem'i ihbar ederler. İrem, askerlik şubesinden daha önce aldığı tecil belgesini TRT'ye gönderir. Ancak bu askerlik meselesinin basında çok yer almasından rahatsızlık duyan Genelkurmay ve Emniyet Müdürlüğü, İlhan İrem'in aranmakta olduğunu, yarışmaya devam edemeyeceğini TRT'ye ve kamuoyuna bildirir. İrem de askerlik şubesine gidip teslim olur. (O dönem bugünkü gibi askerliğin ertelenmesini sağlayacak paralı

eğitim kurumları da yoktur!).

Bu arada yaşananlar da dikkat çekicidir. İrem, askere gitmeden önce plak şirketi Yavuz Plak tarafından “Sensiz de Yaşanıyor / Son Selam” ve “Ayrı-lık Akşamı / Sen Bilirsin” yapıtlarının yer aldığı iki 45’lik nedeniyle Altın Plak ile ödüllendirilmiştir. Askerde, Eurovision Şarkı Yarışması finallerinde yarışabilmek amacıyla, finalden günler önce Genelkurmay Başkanlığı’na bir dilekçe yazar ve özel izin ister. Kışlasına gitmek üzere Sivas’a doğru yola çıkmadan bir gün önce, Yavuz Plak’a gider ve Yavuz Asöcal’a “Sevgiliye” adlı albümünün master’larını teslim eder. Eurovision için yarışan “Bir Yıldız” adlı şarkı da bu albümde yer almaktadır. Asöcal’a, askere gittiğini, ancak Genelkurmay Başkanlığı’ndan Eurovision için özel izin alabileceğini, Esin Engin’in orkestra için nota hazırlıklarını sürdürdüğünü, yarışma şartnamesinin ihlal edilmemesi için “Sevgiliye” albümünün final gününe kadar kesinlikle yayınlanmaması gerektiğini söyler. Yavuz Asöcal bu konuda söz verir. İlhan İrem, yapımcısı ile baba-oğul ilişkisi içinde olduğundan, bu söze inanır ve gönül rahatlığı içinde kışlasına gider.

Yavuz Asöcal kısa bir süre sonra, “Sevgiliye” albümünü yayınlar. Yarışmanın finaline üç gün kala, Genelkurmay Başkanlığı’ndan Sivas Temeltepe’de askerliğini yapmakta olan İlhan İrem’e özel izin gelir. Bunun üzerine İrem önce Ankara’ya, TRT Genel Müdürü İsmail Cem ile görüşmeye gider. TRT’nin hukuk müşavirleri ile görüşülür, ancak yapılabilecek bir şey yoktur. Sanatçının plak şirketi tarafından yarışma şarkısı piyasaya verilmiş ve kurallar ihlal edilmiştir. İlhan İrem

yarışmanın finalini Esin Engin'in Gümüşsuyu'ndaki evinde televizyondan izler. Yarışma sonuçlandığında, canlı yayının yapıldığı Atatürk Kültür Merkezi'ne gider ve gecenin galibi Maria Rita Epik'i tebrik eder. Sonra da kışlasına döner.

Askerlik Günleri

İlhan İrem'in olaylı başlayan askerliği ileride hayatında çok önemli olacak deneyimler kazanmasını sağlar. Sanatçı, sivil hayatı geride bıraktıktan sonra, hayranlarına gönderdiği mektupta askerlikle ilgili duygularını satırlara şöyle döker:

“Asker ocağının güzelliği hiçbir şey ile kıyaslanamaz. İnsan gerçek dostlarını bu yuvada buluyor. Candan arkadaşı da... Yurdumu en iyi şekilde temsil etmek için uğraş verdim, olmadı... Kimse yardımcı olmadı... Ben yapıtlarımla var oldum, yine yapıtlarımın gücü ile yoluma devam edeceğim. Sevenlerim bana yazmak isterlerse adresim: İlhan İrem Avcı Tb. 5 Bl. T.tepe-Sivas.” (Hürriyet-Mart-1979).

1980 Darbesi ve İlhan İrem

1979 yılında Eurovision Türkiye finallerine katılmadan askerlik görevi için kışlasına gitmek zorunda kalan İlhan İrem bu görevi yerine getirirken o zamana kadar gözardı ettiği bir olgu ile karşılaşacaktır: YERELLİK! İrem, biraz da Eurovision şarkı yarışması

Türkiye finallerine katılamamanın verdiği karamsarlıkla başladığı askerlik görevi sırasında adım adım Anadolu'yu gezerken yöresel olmadan evrensel olunamayacağının farkına varır. Anadolu insanının bakir duygusallığı ile tanışan sanatçı içine kapanır ve hayatının en karamsar ve en otantik bestelerine imza atar. Sağ ile solun çatışmasının büyük kentleri kan gölüne çevirdiği bir dönemde Anadolu insanının otantikliği ile tanışır. Askerlik dönüşü, 1981 yılında yayınladığı son 45'liğine bu psikoloji yansır. Bu 45'likte "Er Mektubu Görülmüştür" adlı askerlik temalı şarkı ile "Bal Ağzılım" adlı, ilk yerel özellikler taşıyan şarkısı yer almaktadır. Artık 45'liklerin eskisi kadar satmadığı, kasetlerin ve LP'lerin ilgi gördüğü bir dönem başlamıştır.

Seksenli yıllara girerken İlhan İrem'in Türk pop müziği konusundaki düşünceleri ise karamsardır:

"Ben müzik dünyasının gidişi hakkında pek iyimser değilim. Bütün dünyada başgösteren ekonomik sıkıntılar müzik dünyamızı da etkiledi. Yeni yapıtlar için yapılacak prodüksiyon masrafları çok büyük boyutlara ulaştı. Bu nedenle yapılan plak sayısı bir hayli düştü. Sanatçılar ise işi garantiye almak için ticari plaklar yapma yolunu seçtiler. Plak şirketleri yeni sanatçılara destek olmayınca, müzik dünyamızda doğal olarak bir duraklama oldu." (Gong – 1979)

İrem, bunları söylerken, aslında dönemin müzik sektörünü de gayet net biçimde tanımlamaktadır.

Yorumcular artık 45'lik plak üretmemektedir. Bu sürece İlhan İrem de dahil olur ve 1981 yılında "**Bez-**

gin” adlı albümünü yayınlar. Bu onun üç yıl aradan sonra müzik marketlere sunduğu, özgün bestelerden oluşan ikinci albümüdür. Önceki albümünde senfonik ve klasik müzik kokan düzenlemelerle müzikseverlerin karşısına çıkan İlhan İrem, bu albümünde farklı bir konsept ortaya koymaktadır. Aranjörlüğünü Mehmet Duru’nun yaptığı albüm, İlhan İrem tarihinin en alaturka özellikler taşıyan şarkılarını içermektedir. Türk musikisinin etkilerinin hissedildiği, içine kapalı, yer yer “arabesk” sözlerin olduğu bir albümdür bu ve İrem’in, adı üzerinde, bezginlik döneminin aynasıdır. Yürek yakan şarkılar muhteşem düzenlemeleriyle dikkat çekmektedir. Albümde aksak yürüyen davul partiyonlarını bugün bırakın bir davulcu, bir davul makinesi bile zor çalacaktır. Karmaşık senkoplar, her bölümde değişen partiyonlar, özellikle milenyumun MİDİ çocuğu aranjörlerinin araklama loop ritimlerinin yanında birer şaheserdir. Albümde dikkat çeken bir diğer müzikal özellik ise her şarkıda aktif olan yaylıların zenginliğidir. Her konservatuvar öğrencisinin incelemesi gereken bir müzikaliteye sahip olan albüm, karamsar sözel içeriği ile İlhan İrem’in gelecekte yaşayacağı değişimin de habercisidir aslında.

“Zincirlere vurulmuş umutlar liman liman...”

“Işıklar arasında ben kararmış lambayım... Aydınlanacak yer yok, sönmeyip de ne yapayım...”

“Ne beklerim hayattan, hayat benden ne bekler...”

“Benim derdim beni aşmış, bir boşluğun ortasında gerçekleri arıyorum...”

gibi mısralarda umutsuzluğunu dile getiren sanatçı, aynı zamanda yeni arayışlarda olduğunun da sinyallerini vermektedir. Belli ki onu rahatsız eden şeyler vardır ve kendi iç dünyasında bunları değiştirmek istemektedir. Bu değişimin en önemli göstergesi, askerlik dönüşü yolda bestelediği “Olanlar Olmuş” adlı şarkısıdır. Ut ile başlayan, evrenselliği ifade eden bir synt efekte yer verilen bu şarkı, İrem’in müzik hayatında kilometre taşlarından biridir. Dokuz dakikaya yakın bir süreye yayılan renkli düzenlemesi ve mesaj taşıyan sözleri ile şarkı, İlhan İrem’in 80 ve 90’lı yıllardaki rock eğiliminin ilk ışığı olmuştur.

*Giderken bıraktığım asmalar üzüm olmuş
Yerlerde bütün kollar, bütün bağlar bozulmuş
Ben mi geç kaldım yoksa mevsimler mi soğumuş
Görmeyeli buralara olanlar olmuş...*

*Giderken bıraktığım gökyüzü toprak olmuş
Yıldızlar çakıltaşı, güneş bir yaprak olmuş
Ben mi yaşlandım yoksa dünya mı altüst olmuş
Ben gideli buralara olanlar olmuş*

*Kalsaydın yokluğunla yok olmazdı bu şehir
Kaçmakla mutluluklar bulunmuyor bunu bil
Yaprak kıpırdamıyor, yüreğim öyle susmuş
Sana; bana, sevgimize olanlar olmuş*

*Giderken bıraktığım gülüşler bakış olmuş
Kahkahalar buralarda özlenen yakış olmuş
Ben mi gülmüyorum Tanrım, insanlar mı so-
murtmuş
Görmeyeli buralara olanlar olmuş...*

İlhan İrem, askerden dönerken sisli Uludağ ve Bursa'nın uzaktan görüntüsü karşısında otomobilini kenara çekerek bestelediği ve sözlerini de karayolları haritasının üzerine yazdığı "Olanlar Olmuş"ta, 80 sonrasında yaşanacak apolitikleşmeyi de anlatmıştır. Kendisi bu dönemi şöyle anlatmaktadır:

"Oturup üzerinde düşünmem gereken bir Türkiye görüntüsü ile karşılaştım. Uzaklaşan, kalınlaşan, tuhaf bir yozlaşma dönemine girilmişti. İhtilal paşalarının ilk tohumlarını attığı bu günler, daha sonra Özal'ın fişeklemesi ile otoyollar, dijital telefonlar ve bilgisayarla teknoloji transferinin putlaştırılıp tüm insani değerlerin hiçlendiği bir kolay kazanma arenasına dönüyordu."

"Bezgin" albümünün en "hit" şarkısı, İlhan İrem'in hayranları tarafından bugün de büyük bir beğeniyle dinlenen "Ben Değilim" olur. Yaşanmış bir aşkın sonunda duyulan pişmanlığı müthiş bir paradoksle ifa-

de eden ve bolero ritminde kurgulanan şarkı döneme damgasını vurur. Ancak bu başarı nedense İlhan İrem'i hiç heyecanlandırmaz; hatta şarkı ondan üvey evlat muamelesi görür. Albümünü “kasvetli ve iç karartıcı” bulan İrem, daha sonraki dönemlerde müzik geçmişinden söz ederken bu albümü hep geride planda tutar. Hayranlarının isteği üzerine, “best of” dizisinde bu albümden yalnızca “Ben Değilim”e yer verir. Şarkı, yerel şan mantığı ile klasik müzik orkestrasyonunun muhteşem bir bileşkesi olarak Türk pop müziği tarihinde yerini alır.

Sanatının Onuncu Yılında Zirvede

İlhan İrem 1973 yılında başladığı müzik yaşamının onuncu yılına zirvede girer. Sanatçının on yıllık sanat öyküsünün özeti şöyledir:

Ödüller:

1973: Hey Dergisi Yılın Ümit Veren Erkek Sanatçısı

Türkiye Spor Yazarları Derneği Altın Top Ödülü

1974: Türkiye Spor Yazarları Derneği Altın Top Ödülü

Hey Dergisi Yılın Erkek Sanatçısı Ödülü

Demokrat İzmir Gazetesi Yılın Erkek Sanatçısı

Ses Dergisi Yılın Erkek Şarkıcısı

Kelebek Gazetesi Yılın Erkek Şarkıcısı

Haberler Ajansı Gençlik Ödülü

“Yazık Oldu Yarınlar” ile ALTIN PLAK

1975: Gazeteciler Cemiyeti Yılın Sanatçısı Ödülü

1977: “Sensiz de Yaşanıyor” ile ALTIN PLAK

Dünya Gazetesi Yılın Şarkıcısı

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Basın 77
Ödülü

“Anlasana” ile ALTIN PLAK

1978: “Konuşamıyorum” ile ALTIN PLAK

Günaydın Gazetesi Yılın TV Yıldızı

Anneler Derneği Yılın Sanatçısı

On yıl boyunca Türkiye’nin neredeyse tamamını dolaşan İlhan İrem’in konser verdiği değil de vermediği illeri saymak daha kolay olacaktır, çünkü bu illerin sayısı yalnızca üçtür: Siirt, Hakkari ve Van. Sanatçı kişiliğini hep toplumdan aldığı güçle destekleyen İrem, özellikle sanat hayatının ilk on yılında toplumla iç içe bir hayat sürmüş ve “halkın sanatçısı” olmayı başarmıştır. Halk konserlerinin yanı sıra okulları da gezen ve gençlerle beraber olmayı bir görev gibi benimseyen İrem, devrin diğer sanatçıları gibi, gazino kültürünün etkisinde kalmamış ve topluma tepeden bakmamıştır.

1983 yılını “gençlik yılı” ilan eden İrem, okullara ve gençlere ulaşmak için özel bir proje hazırlar. İşin maddi değil manevi yönü üzerinde duran sanatçı, “Amacım gençlere ulaşmak, onlarla bütünleşmek,” der ve ekler: “Olanaklar elverdiğince okul okul dolaşıp gençlere müzik dinletmek istiyorum. Neleri seviyorlar, ne dinlemek istiyorlar, bunu araştırdım ve bir karara vardım. Repertuarımı buna göre oluşturdum.” (Gong, 1983 Ocak)

Değişim Yılları

80'li yıllarda Türkiye'de yaşanan siyasal ve toplumsal değişim İlhan İrem'i de derinden etkiler. Hatta İrem'in sonu önceden gördüğü de söylenebilir.

“1983 senesinden itibaren teknoloji transferi yaşandı. Bu teknoloji transferi sonucunda otoyollarımız, bilgisayarlarımız, hatta üzerinde sörf yapılan barajlarımız oldu. Ama iktidara gelenler, insana ve yüreğine yatırım yapmadılar. İnsanlar sevgisizleşmeye, duyar-sızlaşmaya başladılar. İlişki kirlilikleri, çevre kirliliğinden daha vahim kirlenmeler başladı. Bu nedenle toplu olarak bir çöküş ve erozyon yaşadık. Bu, benim çalışmalarına da yansdı. Önce bir kaçış yaşadım. Tarabya'da bir evde oturuyordum o sıralar. Kuru içersinde, kuytu bir evdi. O evde uzun bir yalnızlık dönemi başladı benim için.” (Michael Kuyucu – Her An Her Şey Olabilir –2004)

O dönemi bu sözlerle anlatan İlhan İrem, yaşanan değişimin müziği üzerindeki etkilerini ise şöyle özetlemektedir:

“Zamanın getirdiği yoğunluk içinde biriken duygularım önce sanatın işlevini düşündürdü bana. Bu oluşum 80’li yıllar ile başladı. Ben bile anlayamadan, içimdeki uyumlu çocuk, başkaldıran İlhan’a dönüştü. Bu değişim, önceleri sessiz sedasız görünen İlhan İrem’i benimseyen kitleyi rahatsız etti.

Ancak bugün onlar da en derinlerdeki değişmeyen özümü yeniden yakaladılar. Kişisel aşk şarkılarını bir kenara bırakıp, yaşam içinde batan zıtlıkları sevgi şemsiyesi altında anlatmaya koyuldum. Bu çok geniş anlatım boyutunu ancak senfonik-rock tarzının kucaklayabileceğine karar verdim.”

Bu radikal değişimin sinyallerini vermeye başlayan sanatçının 1980 sonrası Türk pop müziği hakkındaki görüşü ise şöyledir: “1980 sonrası oluşumlar bir etki-tepki meselesidir. Gençlere ‘Düşünmeyin!’ dendi. Kimi düşünmedi gerçekten, arabeskin ya da disko-nun sislerine yöneldi. Kimi düşündü inadına... Böylece beklenmedik ayrılıklar oluştu. Bu sözler popüler müzik ve bu müziğin sanatçıları için de geçerli. On yıllık bir birikim sonrasında bugün dümen suyuna giden ve aykırı giden sanatçılar var. Gelecek, aykırı gidenlerden yana; çünkü büyük dümen yanlış yöne gidiyor. Bizler, farkında olmayanlarla da birlikte ‘Çağdaş Türk Müziği’nin zamanla lezzet kazanacak çorbasına karışıyoruz. Bugünkü türler karmaşasının ve lezzetsizliğinin nedeni bu. Türk pop müziğinde şimdilik herkes kalesini koruyor gibi görünüyor. İlhan İrem müziği, Barış Manço müziği, Zülfü Livaneli müziği var. Gollerin hep aynı kaleye atıldığını anladığımız an birleşeceğiz.” (Orhan Kahyaoğlu, 1998–Şubat).

İlhan İrem Nişanlanıyor

Genç kızların sevgilisi haline gelen İlhan İrem 1982 yılında gönlünü Polonezköylü Vera Riji'ye kaptırır ve mutluluk yolunda ilk adımı atma kararı alır. Polonezköy'de Gülay Motel'de Vera (Veronika) Riji ile nişanlanır. Nişan gecesini İlhan İrem'in düğün tarihini soranlara verdiği yanıt şöyledir: "En geç 1983 kışında Uludağ'da!"

İlhan İrem, Vera'yı çok sever, ancak ilişkileri beledikleri gibi yürümez ve nişan bozulur.

Tabulara İlk Direniş

İlhan İrem, "başkaldırı"nın ilk belirtilerini 1982 yılında, İzmir Televizyonu'nun hazırladığı "Tele Tempo" adlı müzik programında ortaya koyar. Türkiye'de ekrana küpe ile çıkan ilk sanatçı olur. Bunun öncesinde giyimi ile dikkat çekmeye başlayan İrem, sol kulağına taktığı küpeyi bir özgürlük simgesi olarak nitelendirerek yayına çıkmak için hazırlanır.

Görüşlerini de şöyle açıklar: “Müziğimi yaparken, giyinirken, sanat ya da özel yaşamımı sürdürürken, toplumun katı ve tutucu kuralları beni ilgilendirmiyor. İçimden geldiği gibi davrandığım sürece özgürlüğü daha derinlemesine hissediyor ve kendimi yirminci yüzyıl robotlaşmasından korumanın mutluluğunu yaşıyorum. Büyüklerin ya da toplumun hiçbir kuralı gençliği kısıtlamamalı. Gençlik özgürlüğü nasıl hissediyorsa öyle yaşamalı. Ancak özellikle son yıllarda Türkiye’de gençleri, hatta sanatçıları belli bir kalıba sokmaya çalışan bir zihniyet var. Ben buna karşıyım.” (Hey – 1982)

İlhan İrem “Tele Tempo”dan önce yayınlanan “Bu Gece” adlı televizyon programı için çekimlere gider ve şarkılarını seslendirir.

Altın Makas Devrede

Küpesi ve kendine özgü giyisi ile çekimleri tamamlayan İlhan İrem, TRT yetkililerinden ilginç bir teklif alır. “Yarın başka bir giysiyle gelin, çekimi yeniden yapacağız,” derler ona. Bu teklif, İrem’in üzerinde soğuk düş etkisi yapar. Sert bir tepki gösteren sanatçı, dönemin TRT Genel Müdürü Tunca Toskay’a aşağıdaki mektubu yazıp düşüncelerini bildirir:

Sayın Genel Müdürüm

Geçtiğimiz günlerde “Bu Gece” programı yapımcıları moda olan giysilerimi çekim öncesi gördükleri halde iki şarkılık çekimi yaptıktan sonra bana, “Yarın başka bir giysiyle gel, yeniden çekeceğiz,” demişlerdir.

İlhan İrem olarak Türk pop müziğinde şarkılarımla, giysilerimle, yaşam feslefemle bir çizgi oluşturmaya çalıştığım 11 yıldan beri böyle bir olayı ilk kez yaşadım... Ve bu olayı size iletmeyi görev bildim.

Devletin yayın organında belirli kuralların dışında görünmeyi arzulamadığım gibi, 11 yıllık bir sanatçı olarak dinleyicime nasıl sesleneceğimin bilincindeyim...

İnsanların ve özellikle sanatçıların dış görünüşlerinin değil içlerindeki cevherin önemli olduğu düşüncesindeyim. Hiç kimsenin İlhan İrem’i, hatta Türk pop müziğini yakından tanımaya mecbur olmadığı inancında olduğumdan aslında bu yapımcıları suçlamıyorum.

Ancak beni, bana ve insancıl şarkılarıma inanmış dinleyenlerime karşı töhmet altında bırakan bu sorumsuz davranışın tarafınızca gün ışığına çıkartılmasını saygılarımla arz ederim.

Konu hakkında basına da açıklama yapan İlhan İrem, “Giysimle ilgili bir sorun varsa, bunu çekimden önce söylemeyip, beni saatlerce bekletip, spotlar altında terletip, çekimi yaptıktan sonra, ‘Yarın bir başka giysi ile gel, bir daha çekelim,’ demeleri iki kere saygısızlıktır!” derken çok haklıdır.

İrem’in TRT ile olan polemliği sadece televizyon mecrası ile sınırlı kalmaz. Seksenli yılların başında radyoda yayınlanan programlar hakkında da eleştirilerde bulunan sanatçı, günümüzde bile geçerli olan bir programcılık eleştirisini 1982 yılında yapıyordu:

“Bir gün FM’i açtığımda, yabancı gruplara ya da sanatçılara yapıldığı gibi, bir Türk sanatçısının da hayatı ve yapıtlarıyla ilgili detaylı bilgiler verilmesini, yapıtlarımızdan özgürce örnekler sunulmasını isterim. Türk genci, radyolardan, ekranlardan, dergilerden tüm yabancı oluşumları en ince ayrıntılarına kadar öğrenirken, bir İlhan İrem’in ne yapmak istediğini, bir Barış Manço’nun neyin savaşını verdiğini, bir Zülfü Livaneli’nin, Özdemir Erdoğan’ın hayatını, yapıtlarını da yıl yıl radyolardan, ekranlardan, dergilerden öğrenbilmelidir.”

İlhan İrem’in bu haykırışı, o dönem başlayan ve yeni milenyumda iyice gelişen liberal medyanın bakış açısına yönelik mükemmel bir eleştiriydi.

İlhan İrem’in seksenli yıllarla başlayan entelektüel kimlik değişimi sadece başkaldırılarda değil, farklı alanlardaki düşüncelerinde de kendini göstermiştir. Bunlardan biri de Türk sanatçılarının yurt dışına açılma hayalleri ile ilgilidir. Türk ulusunun kendi sanat-

çısına yurt dışındaki sanatçılarla eşit davranmadığını söyleyen İrem, şöyle demektedir:

“George Michael, Madonna ya da Genesis haritada yerini bile zor bulabilecekleri Türkiye’nin ekranlarında, diskolarında, müzik dergilerinde daha plakları çıkar çıkmaz boy gösterebiliyorlar. Onların bu ışıklı gösterisi sürerken, biz Türk sanatçıları denetim kurallarının arşivlerinde sıramızı bekleyerek, Türkiye’de sanatçı olmanın ezikliğini yaşıyoruz. Dillerde dolaşan şarkılar, batılı gözde sanatçıların gücünü, bizlerin güçsüzlüğünü kanıtlamıyor. Açsınlar bütün kapıları hakça bize de, görsün o zaman Türk gençliği kim daha yüksek bir beğeni ile tahta oturuyor gönüllerde.... O zaman Türk Hafif Müziği diye yutturulan fabrikasyon yapımların hiçbir şey olmadığını anlar herkes. Uygulanan, kökü dışarda bir yok etme politikasının uzantısıdır.”

Şüphesiz bu, o dönemlerde başlayan ve daha sonra tersine dönüp yerelliğe dönüş olarak kendini gösterecek olan dışa açılma entegrasyonunun en önemli eleştirilerinden biriydi.

Pencere... Köprü... Ve Ötesi

Değişimler, başkaldırı ve eleştiri ile geçen yıllar İlhan İrem’in müziğinde de kendini hissettirir. 1983 ve 1987 yılları arasında art arda yayınlanan üç albüm bir anlamda yeni başlayan bir İlhan İrem macerasıdır. Bu maceranın ilk adımı ise “Pencere” albümü olur.

“Pencere” üç yıllık bir çalışma sonucunda hazırlanır ve 1983 yılında Türküola müzik şirketi tarafından piyasaya sürülür. Aranjör olarak ilk kez Melih Kibar ile çalışan sanatçı bu albümde hayata bir pencereden bakışı dile getiren, doğumla başlayıp ölümle biten bir yaşam öyküsünü anlatır. “Sevecen”, “Terazi”, “Dünya”, “Yalnızlık Penceresi” gibi şarkıları içeren albüm Altın Plak alır. Eski İlhan İrem dinleyicisi bu albüme de dört elle sarılır ve albüm sanatçının klasik başarılarından biri olur. Her ne kadar barındırdığı deneysel özellikler ile İrem’in ilk dönem kitlesini şaşırtsa da, “Pencere” ilk etapta sanatçının gelecekte yaşayacağı sanatsal depremin öncü sarsıntısı olur. Romantik İlhan İrem dinleyenleri bu albümde en fazla “İster İnan İster İnanma” adlı şarkıyı beğenir ve sahiplenir; şarkı kısa zamanda hit olur. Sanatçı yıllar sonra “Pencere” hakkında şu yorumu yapar: “‘Pencere’ yeni bir müzikle, yeni bir sevgili ile ürkek bir tanışma idi. Otantik deneyimler, rock açılımları... Ve her şey cımbızla konmuş gibi ürkek ve azar azar... Yağmurlu bir şemsiyenin altında usul usul bir tanışmaydı ‘Pencere’...”

İlhan İrem’in seksenli yılların hemen başında kendini gösteren protest ve eleştirel kimliği “Pencere” albümünde de etkili olur. Albümün B yüzünde yer alan “Sıkılmasın İçin” adlı şarkıda ilginç bir protesto sunar İlhan İrem. Şarkının düzenlemesinde yer alan bu gizli protesto, kinaye, hatta ironi Türk pop müziği tarihinde kayıtlara geçen ilk ve tek eylem olur. “Sıkılmasın İçin” adlı şarkı başlar, şarkının introsu duyulur, her şey normaldir... derken bir dış ses gelir: “Şşt arkadaşlar, bir dakika, arkadaşlar bir dakika durun

ya...” Orkestra durur, kısa süren bir sessizlik sonrasında orkestra şefine ait olduğu anlaşılan bir ses, “Son ki üç dört...” der, geri sayar ve orkestra yeniden çalmaya başlar. Düzenleme bu kez farklıdır; oyun havasına dönmüştür. İlhan İrem şarkıyı yorumlar. Sanatçı bu olayı, “Bir çeşit protestoydu” diyerek açıklar. (Michael Show röportajı).

“Pencere” albümünde ilk kez İlhan İrem ile çalışan Melih Kibar onu anlatırken çalışkanlığı net bir biçimde ifade eder: “İlhan’ın kafasında bugün dolaştığına emin olduğum tilkiler o zaman daha bebekti; attığı her değil ama çoğu adımını danıştığı tilkileri serpilip geliştiler ve geldik bugünkü İlhan’a... ‘Pencere’ adlı LP’sini yapmaya başladığımızda İlhan’ı daha yakından izleme şansına sahip oldum. Önce İlhan beni dehşete düşürdü. Albümle ilgili olarak getirdiği malzeme, üniversite bitirmeye aday kişilerin hazırladıkları bir proje titizliği ile hazırlanmıştı. Halbuki benim tanıdığım İlhan çok dağınık bir insandı. İstediklerini bu denli planlamış olması da oldukça ilginç geldi bana. İlhan, kendine özgü bir ‘sound’ peşindeydi ki, bu ülkemizde pek ender rastlanan bir durumdu.” (Pencere... Köprü... Ve Ötesi – İmge Yayınları)

Bu albümün müzik marketlere sunulmasından sonra İlhan İrem, 1984 yılında Türkiye’yi Bulgaristan’da düzenlenen Altın Orfe Yarışması’nda temsil eder. Bu, sanatçının ilk ve son yurtdışı yarışma tecrübesi olur. Dereceye giremez ama “Gazeteciler Özel Ödülü”nü kazanır. Sanatçı, Altın Orfe’de orijinali “Love” adıyla Paniot Panaitov’a ait olan, Türkçe sözlerini kendisinin yazdığı “Merhaba Komşu” adlı şarkıyı

yorumlar. Şarkının düzenlemesini ve orkestra şefliği-
ni Melih Kibar yapmıştır. Sanatçının evrensel sevgi ve
barış mesajını içeren şarkının sözleri şöyledir:

Geçmişin yumağında
Sarılmışız yan yana
İki komşu bahçeyiz
En doyumsuz meyvalarla
Bir denizin bağrında
Salınıp da yarınlara
Köpük köpük coşarız
Yükseliriz dalga dalga
Merhaba komşu sana
Merhaba komşulara
Bir güneş ülkesinden sevgiler getirdim sana
Merhaba komşu sana
Merhaba komşulara
Bir şarkı ötesinden
Bir şeyler der gibi sana
Dostluğun ırmağında
Yıkanırız mutlulukla
İki komşu sahiliz
Bakışırız yüzyıllarca
Dünyanın kucağında
Tanışırız yan yana
İki eski kardeşiz
Ayrılırız merhabayla
Merhaba komşu merhaba

Köprü

İlhan İrem için seksenli yılların ilk yarısı, seri üretim yıllarıdır. 1983 yılında müzik marketlere sunulan “Pencere” albümünün hemen ardından yeni albümünün çalışmalarına başlayan İrem, “Köprü” albümü piyasaya çıkmadan bir sene önce şöyle bir açıklama yapar: “‘Köprü’ öteki dünyayı anlatıyor. Ama esas mesaj bu dünyaya... Kısaca yaşanan her şeyin yaşanacak her şeye köprü olduğunu... Gelecekte iyi yaşamak istiyorsak bugünden dostluklarla, sevgilerle, güzel düşüncelerle iyi ve doğru köprüler kurmalıyız, temasını işliyorum. Nuri Kurtcebe’nin çizdiği, ‘Köprü’nün öyküsünü anlatan çizgi romanı da bu plakla birlikte müzikseverlere sunacağız.” (Hey Dergisi–1984)

Çalışmalar hızla devam eder ve sanatçı “Köprü” albümünü 1985 yılında yayınlar. Bu albüm sanatçının en “elektronik” albümü olur, bir başka deyişle sanatçı bu albümünde tamamen elektronik müziğe yönelir.

Albüm “Köprüden Önce Son Çıkış” adlı enstrümantal şarkı ile başlar. Bu bölümde garip bir ses duyulur; yükseklerden bir uzay gemisi inmekte ya da gizli kamera yavaş yavaş yaklaşmaktadır sanki. Sonra

kanun taksimi başlar; bu Türkiye'ye gelişimi simgeler. Bunu izleyen trafik sesleri de İstanbul'u temsil etmektedir.

“Kovalamaca” adlı şarkı başladığında, hikayenin baş kahramanı Boğaziçi Köprüsü’ndedir. Bu şarkı gü-rültü içinde yuvarlanıp giden İstanbul hayatına bir gönderme yapmaktadır. Şarkı boyunca küçük kırmızı arabası ile köprüde ilerleyen kahramanımız frene basar ve arabasını durdurur, bu sırada arkadan gelen bir tır küçük kırmızı arabanın üstüne çıkar. Polis dü-dükleri, koşturmacalar ve cam kırılması seslerini ambulans sesleri takip eder. Ambulansa kaldırılan hikayenin kahramanı yolculuk boyunca hayatını, sevgililerini gözünün önünden geçirir. Tam o sırada “Görüntüler” adlı şarkı başlar. “Hallaç” adlı şarkı hastane odasındaki kalp atışlarını simgeler. Bu şarkının bitiminde kardiyogram sesleri zayıflar ve “Bir Şeyin Biti-şi” adlı şarkı duyulur. Hikayenin kahramanı, son kez hayatındaki doğru ve yanlışların muhasebesini yapar ve boşluklara doğru uçar. “Sırat Köprüsü” adlı şarkıda duyulan garip sesler şeytanı temsil etmektedir. Albü-mün ilk yarısı rock ritmindeki “Küçük Hesaplar” adlı şarkı ile tamamlanır. Bu şarkıda kahramanımız, dün-yadaki günahları yüzünden Sırat Köprüsü’nden geçemeyenler ile dalga geçer.

“Köprü”nün B yüzü “Serpintiler” adlı şarkı ile başlar. Bu şarkıda hikayenin kahramanı yağmur altında, kırlarda gelincikler arasında neşe içinde koşmaktadır. Birden müzik değişir, bir anahtar şıkırdatmasını açılan bir kapı takip eder. Esrarengiz bir mağaraya girilmiştir, mağara duvarlarında lunaparktaki gibi aynalar

vardır. Bu aynalar “Sihirli Aynalar” adlı şarkı tarafından anlatılmaktadır. Mağarada kendisini değişik tiplerde gören hikayenin kahramanı son görünüşünde kendisinin sırtında iki kanat fark eder.. Bu şarkıdan sonra gelen “Yükseliş” adlı şarkı gökyüzüne doğru yükselişi anlatır. Bu yükseliş sonunda dünyayı ve tüm gezegenleri gören kahramanımızın dudaklarından “Her Şey Dönüyor” adlı aşk şarkısı dökülür. Bu şarkının bitiminde büyük bir patlama olur, duyulan ses bir atom bombasını temsil eder, Üçüncü Dünya Savaşı başlamıştır. Bu sırada başlayan “Bırak Kalsın Öylece” adlı şarkı dünyayı o güne getiren tüm duygu yoksunu insanlara ithaftır.

*“Bir bulanık suda
Kirli bir yosun gibi
Görünmüyorsun
Temizle kalbini...”*

“Her Şey Donsun Kaskatı” adlı şarkıda güzel günlere köprülerin kurulabileceğinin mesajı verilir. Albümün finaline doğru yaklaşırken “Donuk Görüntüler” geçmişe dair olan tüm yaşamı bir fotoğraf makinesinden kağıda döker gibi sıralarken, “Donuk Yolculuk” başlar. Bu albümün kapanışı, üçlemenin son ayağı olan “...Ve Ötesi”ne doğru bir gidişi temsil eder.

İrem Bağı

İrem Bağı 1985 yılında dokuz kişilik bir çekirdek ekip tarafından, sanatçının bilgisi dışında kuruldu. Düşüncelerin ve duyguların paylaşıldığı özel bir haberleşme zinciri olarak tasarlandı. Bugün yurt içinde ve yurtdışında yüz elli bin üyesi var. İlhan İrem'in üretimlerinde hissettikleri atmosferi "Işık ve sevgiyle" temasında odaklayıp, duyumsadıklarını birbirleriyle ve başkalarıyla paylaşıyorlar.

İrem Bağı hakkında "Kendi yüreklerinden başlayarak yakın çevrelerinden öteye, dalga dalga, aydınlık, güzellikler yansıtıyorlar. Pek çoğu, şarkılarımın sadece şarkı olmadığının ayırdında. Müziğimle, bence başka türlü yaşanması gereken sevgiye ve hayata dair düşüncelerimi, dünya görüşümü yansıtıyorum. Sınırsız bir özgürlükle, içimden geldiği gibi üretiyorum," diyen İrem bu özel haberleşme zincirine katılanlar için "Sevecen" tanımını yapıyor.

Sanatçı yıllar sonra 1998'de Top Pop adlı müzik dergisinde "Evrensel Sevgi Planeti" adlı yazı dizisinde o günleri şöyle anlatmıştır: "Onlar kendilerine 'Sevecen' diyorlar... Ticari tuzakların ötesinde evrensel titreşimler taşıyan bir sanat eserini, bir şarkının belki de bir dörtlüğündeki çağrıyı derinlemesine kavrayıp, aldığı enerjiyle hayatında daha anlamlı, daha yüksek bilinç boyutları, başka kapılar, pencereler, köprüler, koridorlar açan, 'açmak' isteyen her insan Sevecen'dir. Bir anlamda,uzun yıllardır sessiz sedasız yankılanan kalabalık bir evrensel fısıltı haberleşmesi var. Böyle-

si manevi hissedişler dışında belirlenmiş başka hiçbir kural olmamakla birlikte, evrensel sevgi anlatımlarını özümsemiş insanlar, özdeş duyumsamaların, kainat huzurlu aşklara, hayatlara hasret, gizli/açık başkaldırıların paylaşımlarında bütünleşip yöresel İrem Bağı örgütleri kuruyorlar ve varlıklarını İstanbul'a ve diğer etkileşim alanlarına bir şekilde duyuruyorlar... Bu anlamda bana ulaşan İrem Bağı üye sayısı elli dokuz bindir... Ama bence bu görece bir sayı, çünkü ben biliyorum ki hissettikleri olağanüstü gerçekliğin tarifsiz lezzetini kişisel olarak algılayıp hayatlarına geçiren, yakın çevrelerini ve daha ötelerini aydınlatmaya çabalayan tek kişilik ordular var! Bizimle, birbirleriyle hiçbir maddi ve ekonomik bağı olmayan, 'Evrensel Aşk' duygusuyla kendinden kendini yaratıp, belirsizce yayılan bir güzellik! Her beyinde ayrı sahnelenen özgür dışavurumlarla, kaçınılmaz tanrısal bir kainat anafikrinde buluşup dinliyorlar, düşünüyorlar ve sahteliklerden arınmış bir yeni çağ öğretisi üretiyorlar. Bütünü oluşturduğumuz ve parçası olduğumuz yüce kainat, hayata uyandığım ilk günlerde bana bir görev verdi! Yaşanan koşuşturmaların ötesindeki bu güzelliği şarkılarıma, üretimlerime yansıtıyorum...

“Henüz tanışamadığımız uzak/yakın komşularımızla birlikte, dünya insanların gidişatıyla ilgili, bütün tahayyüllerin ötesinde bir göksel organizasyon söz konusu. Kaybedilen, çöken, içsel, ruhsal güzelliklerin yeniden kazanımı, kainatın bütünlüğüne, dokusuna zarar veren çevre ve doğru insanlık kıyımlarının önlemek için başka boyutlardan ve dünyadan sayısız ışık işçisi, çok kapsamlı bir evrensel sevgi programı ile

asırlardır görev yapıyorlar! Dile getirmek istediğim, sanatçı düş gücünün bilim–kurgusal UFO buluşması ya da edilgen, hayali, mistik, halüsinasyon ütopyası değil. Tam hissettiğim şekilde söyleyeyim: Tanrısal, kristalize bir ışık beyin kıvrımlarımdan geçerek, üretimlerimde evrensel sevgi çağının şifrelerini çözüyor. Ben bu anlatımları, güzelleşen, güzelleşmeye niyetli birilerine yansıtıyorum yıllardır. Uzun yıllardan beri popülerlik boyutundan geri çekilişim... Sessiz sedasız kendi gündemimi sürdürüşüm... Bu sessizlik içindeki aydınlığın ayırdına varan ışık ve sevgi insanlarıyla “Evrensel Sevgi Planeti” hareketinin suya atılan taş gibi çeperlerine doğru yoğunlaşması, çok yakından tanıdığımız ve şimdilik hiç tanışmadığımız birileriyle birlikte, görevlisi olduğum bir dönüştürme programının safhaları... Bu açıklamaları, bir başka gerçekliği ve ruhsal aydınlanmayı duyumsamış insanların yüreklerini yalnızca soyut bir düşe açmadıklarının bilincinde ve direncinde olmaları için yapıyorum. Onlar... Gönül gözleriyle haberleşip bütünleşiyorlar. Azınlık gibi görünen, ama aslında düşüncelerin çok ötesindeki ışıklı kalabalıkların iyiliğin gücünün ilmikleri... Yalnızsalar!) Çok sevdikleri bir nesne, hayvan ya da bitki ile... İki kişi bile olsalar, iki ellerini de birleştirerek ışık enerjilerini, kainat derinliklerine güzele dönüştürme düşünceleriyle yollasınlar... Verdikçe artacaklar... Bünyelerinde, hayatlarında, şifalı olağanüstü değişiklikler... Devrim hissedecekler...”

Yarışma Dönemi Başlıyor

İlhan İrem 1979 yılında başlattığı ve bir talihsizlikle sonuçlanan yarışma serüvenine 1986 yılında tekrar başlar. Bu tarihten sonra hem söz yazarı hem de solist–besteci olarak katılacağı Eurovision şarkı yarışmasının yanında Akdeniz Akdeniz Şarkı Yarışması’nda da boy gösterecektir.

İlk olarak “Pencere” albümünde beraber çalışmaya başladığı Melih Kibar ile Çiğdem Talu’nun evinde tanışan İlhan İrem’in bu sanatçı ile gerçekleştireceği ortak çalışmalar seksenli yılların ilk yarısının sonlarında kendini gösterir. Melih Kibar–İlhan İrem ortak çalışmalarının en önemli iki popüler ürünü “Kim O” ve “Halley” olur. Çiğdem Talu’nun rahatsız olmasından dolayı tamamlayamadığı bir besteye İlhan İrem “Kim O”nun sözlerini yazar. Şarkı Coşkun Demir’in vokali ile başarı elde eder ve klasik olmayı başarır. Melih Kibar & İlhan İrem ortak çalışmalarının en popüler ürünü ise Eurovision Şarkı Yarışması’nda 1986 yılında ülkemizi temsil eden “Halley” olur. Uzun bir aradan sonra dünyamızın yakınından geçecek olan Halley adlı kuyruklu yıldızı konu eden şarkının sözlerini İlhan İrem İstanbul’da Tarabya’da yazar. Candan Erçetin’in de dahil olduğu Klips ve Onlar grubunun yorumladığı şarkı o güne kadar Türkiye’nin elde edemediği ve uzun yıllar daha elde edemeyeceği bir başarıya imza atar. Türkiye Eurovision Şarkı Yarışması’ndaki hüsrانlarından sonra ilk kez ilk ona girmeyi başarır ve 9’uncu olur. Bu başarı, ülkede büyük bir sevinçle karşılanır.

Yarışmadan sonra hatıralarda kalan en önemli konu ise İlhan İrem'in protest kişiliği olur. TRT ile sorunları olan sanatçı kurumu protesto etmek için yarışma finalinin gerçekleştiği gün Türk ekibi ile birlikte Bergen'e gitmez.

İlhan İrem'in 1979 yılında yaşadığı Eurovision hüsranı yerini yıllar sonra 1986 yılında Melih Kibar ile beraber gerçekleştirdiği ortak başarının mutluluğuna bırakır. Seksenli yılların son dönemlerinde sanatçı Eurovision Şarkı Yarışması'na kendi eser ve yorumu ile katılma teşebbüsünde bulunur ama bir türlü Türkiye'yi bu yarışmada temsil etme hakkını yakalayamaz.

Akdeniz Akdeniz Müzik Yarışması

Seksenli yıllar Türkiye'de müzik yarışmalarının aktif olduğu son dönem olmuştur. Düzenli yapılan Eurovision Türkiye finalleri, Kuşadası Altın Güvercin Festivali, TRT'nin Altın Anten yarışması ve bu yarışmaların bir diğer halkası olan Akdeniz Akdeniz Müzik Yarışması. İlki 1986 yılında düzenlenen Akdeniz Akdeniz Müzik Yarışması'nı Kayahan bestesi "Geceler"i yorumlayan Nilüfer kazanmıştı. O dönem için mükemmel bir fikir olan Akdeniz Akdeniz Müzik yarışması daha sonraki yıllarda desteklenseydi belki de İtalyanların meşhur San Remo Festivali'nin havası bile yakalanabilirdi.

İlhan İrem 1987 yılında ikincisi düzenlenen Ak-

deniz Akdeniz Müzik Yarışması'nın Türkiye elemeleri için başvuran 48 besteciden biri olur. Atilla Özdemiroğlu başkanlığındaki jüride Timur Selçuk, Zülfü Livaneli, Garo Mafyan gibi müzisyenler vardır. 26 Eylül 1987 tarihinde Aspendos'ta yapılan yarışmada İlhan İrem'i "Bazı Akşamlar" (Samanyolu) adlı şarkısı ile Türkiye'yi temsil etmeye layık bulurlar. Yarışma için çalışmalarına başlayan İlhan İrem bir süre sonra bir polemikle karşı karşıya kalır: TRT boykotu! O dönemlerde TRT tarafından boykot edilen ve ekran yasaklısı olan sanatçı yarışmanın TRT ekranlarından naklen yayınlanması ile bu boykotu delecektir. Konu hakkında sanatçı şunları söylemiştir: "Bu benim salt TRT ile ilgili sorunum değil. Bana rahatsızlık veren olaylar kişiler ya da kurumlardan kaynaklanmıyor. Ben, sanat anlayışından düşünsel yapıma, dahası giysilerime kadar karışıp beni kısa kaç altına alan zihniyete karşıyım. Bu zihniyetin direkt olarak yansıdığı alan olması nedeniyle bunu TRT ile sınırlandırmak yüzeysel bir yaklaşım olacaktır. Esas sorun yaşadığımız son 8-10 yıllık periyotta, Türkiye'de kültürsüzlüğün kültürün yerini alması ya da başka bir deyişle kültürsüzlüğün empoze edilmesi, kitlelere benimsetilmesinde yatıyor. Son 5 yılda İlhan İrem işte bu tektipleşme, sürüleşme mantığına, kalıba dökülmeye karşı çıktı. Sanatın evrenselliğini savundu. Kimse sanatçısına, öğrencisine, öğretim görevlisine 'Şunu yap, şunu giy...' gibi kısıtlamalar getiremez. Yalnızca şekilden ibaret değil tabii bu sınırlamalar. İşte ben bütün kalıplaşmalara, kokuşmuşluklara rağmen kurulu düzenin belirleyicilerinden sıyrılıp özgürce üretmeliyiz diyorum. Benim

sessiz sedasız yapmak istediğim bu.” (Hürriyet-1987 Eylül)

İlkine 14 ülkenin katıldığı Akdeniz Akdeniz Müzik Yarışması'nın ikincisine 16 ülke katılır. İlhan İrem “Samanyolu” adlı şarkısı ile Türkiye'yi temsil ederken, yarışmayı daha önce Eurovision Şarkı Yarışması'nda Lüksemburg adına yarışan ve birincilik alan Corine Hermes sunar. “Ve Ötesi” adlı albümünde yer alan “Samanyolu” adlı şarkı ile İlhan İrem Samanyolu galaksisine barış ve kardeşlik çağrısı yapar.

1988 yılında Eurovision Şarkı Yarışması'nda Ultraviyole adlı grubu ile beraber “Yurtta Barış Dünyada Barış” adlı şarkısı ile Türkiye finaline kalan İrem iki yıl sonra yine kendi söz ve müziği “Komedi” ile Türkiye finallerinde yarışır. 1990 yılında gerçekleştirilen yarışmada televoting ile sekiz farklı ilden gelen oylar sonucunda üçüncülüğü alan İlhan İrem “Komedi” ile Eurovision ve yarışma serüvenini kapatır. Yarışmadan sonra İrem şöyle der: “Eurovision Türkiye elemelerinin tek amacı Türk pop müziğine yeni soluklar, arayışlar kazandırmak olmalı; yoksa yarışmayı kazanıp da yurt dışına giden bir sanatçı orada birinci olmadıkça uluslararası bir kişisel kazancı yok demektir. Bir insan yarışmaya kazanmak için girer. Önceden kaybetmeye hazır olmak veya sonradan ‘politika döndü’ gibi kılıflar kullanmak yanlışır. Yurtdışına giden şarkı ne kadar iyiye o kadar derece alır. Çünkü yurtdışındaki yarışmalar bizdekiler kadar şaibeli değildir. Yurtdışına çağdaş boyutlarda çarpıcı bir parça gitmeli. Ben bu sene Ultraviyole ile son kez katıldım ve ‘Komedi’ adlı şarkımı hiçbir alaturka beğeni ve yaklaşım kaygısı

taşımaksızın evrensel boyutlarda hazırladık.” (Boom Müzik-1990)

...Ve Ötesi

İlhan İrem serbest müzik çalışmalarının dışında Melih Kibar ile beraber gerçekleştirdiği bu çalışmaların yanında “Pencere... Köprü... Ve Ötesi” adlı üçleme albümünün son durağı olan “...Ve Ötesi”ni 1987 yılında yayınlar. “Köprü” albümünde ilk olarak denediği elektronik sound’dan sonra bu albümünde tekrar akustik kayıtlara döner. Sanatçı bu albümünü de Türküola müzik şirketi aracılığıyla müzik marketlere sunar. Albümünde kitleler tarafından beğenilen “Samanyolu” adlı şarkısını da yorumlayan sanatçının bu albümü içeriği bakımından irdelendiğinde bir “SEVGİ” albümü olarak tanımlanabilir. İlhan İrem bu albüm hakkında bir röportajında “Sevgi ışıktır... Ve ben, insanlara huzurlu şarkılarda ışıklı sözler söylemek istiyorum...” derken “...Ve Ötesi... gezegenler arasına yapılan düşsel bir uzay yolculuğunu anlatıyor,” yorumunu yapar. Davul ve piyano partiyonlarının ağırlıkta olduğu melodileri içeren “...Ve Ötesi” albümü agresif bir kurgu ile tasarlanan kısa introlardan oluşmuştur. 1983-1987 yıllarında müzik marketlere sunulan bu üçleme albüm daha sonra tek bir albüm olarak 1990 yılında yayınlanır.

Dünden Yarına İlhan İrem

Seksenli yılların ikinci yarısına girerken, Özal dönemi ve neo-liberal ekonomik kuramın Türkiye'ye uygulanışı kendini iyice hissettirmeye başlamıştır. Sansasyon-magazin ve benzeri, kültürel çöküşü hızlandıracak konular popülizmin ana başlıklarını oluşturmuş, medyada başlayan yozlaşma sürecinin ilk sinyalleri görülmüştür. İşte böyle bir dönemde basının gözbebeği olacak bir evlilik gündeme bomba gibi düşer. Bu evlilik ünlü sanatçı Nükhet Duru ile ülkenin önemli zenginlerinden Dikran Masis arasında gerçekleşir. Bu evliliğin ilk ürünü de eskiden müzik sektörü ile hiç ilgisi olmayan Masis'in kurduğu müzik şirketi olur. Eşine albümlerini kendisi yapmak isteyen ve bu amaçla TİM Ses ve Görüntü Hizmetleri'ni kuran Dikran Masis sadece eşi Nükhet Duru'ya albüm yapmaz; dönemin önemli sanatçılarına da teklifler götürür. İşte bu tekliflerden biri de İlhan İrem'e gider. Son üç albümünü Türküola müzik ile hazırlayan İlhan İrem bu teklifi kabul eder ve 1988 yılının yazına girerken "Dünden Yarına" adlı albümünü TİM Müzik'ten yayınlar.

"Dünden Yarına" albümünde de Aykut Gürel ile çalışan İlhan İrem eski ve yeni şarkılarını bu albümde toplar. 15'inci sanat yılında hem eskiyi hem de yeniyi bir albümde buluşturan sanatçı ilk dönemine ait "Anlasana", "İşte Hayat", "Yazık Oldu Yarınlara", "Konuşmıyorum (Ayrılık Akşamı – Sazlıklardan Havalanan)", "Sen Bilirsin", "Haydi Sil Gözlerini (Boşver Arkadaş)"

gibi eski şarkılarını dönemin sounduna uyarlayarak yeniden yorumlar. Yeni bestelerine de yer verir. Bunlar arasında “Ali Veli Maria” adlı şarkı popüler olur. O döneme damgasını vuran ve hit olmayı başaran “Ali Veli Maria”nın yanında 7 yeni şarkı daha vardır. Albümde yer alan yeni İrem besteleri şunlardır:

- Ali Veli Maria
- Teke tek
- Buruk
- Acaba
- Yurtta Barış Dünyada Barış
- Vesaire
- Kafadan Kontak

“Dünden Yarına” sanatçının romantik dönemi ile 1980 sonrası yaşadığı elektrokronik rock sürecinin ortak paydada bulunduğu bir albüm olur.

Uçun Kuşlar Uçun

İlhan İrem 1988 yılında müzik marketlere sunduğu “Dünden Yarına” albümünden sonra 1989 yılında sert rock denemeler içeren “Uçun Kuşlar Uçun” albümünü hazırlar. TİM Müzik’in kapanmasından sonra KENT Müzik’e geçen sanatçı bu albümünü de bu müzik şirketinden yayınlar. Önceki albümlerinde olduğu

gibi yine müzik direktörü olarak Aykut Gürel ile çalışan İrem'in "Uçun Kuşlar Uçun" albümünde 16 şarkı yer alır. Bu şarkılar arasında "Kızım İçin" ve albümün açılış şarkısı "Gemiler Döner Geriye" diğerlerinden sıyrılır. Yakın arkadaşının anlattığı bir hikayeden yola çıkarak yazdığı "Kızım İçin" adlı şarkıda bir babanın kızına olan duygularını dile getirir. "Gemiler Döner Geriye" paradoksların anlatımını içeren bir umut şarkısı olarak İlhan İrem klasikleri arasına girmeyi başarır. Sanatçı şarkısında gemileri umutlara benzetmekte ve hangi koşullarda olursak olalım bu gemilerin bir gün mutlaka geriye döneceğini ifade etmektedir. İrem diskografisi içinde en anlamlı şiir olan "Gemiler Döner Geriye" Türk pop müziğinin gizli klasiklerinden olmayı başarır.

Yerlere düşen damlalar, yine yağmur oluyor mu?
 Bir sevgi ölüp de gitse, yine canlanıyor mu?
 Sorular türlü çeşitli, yanıtları yine öyle

Dalından düşen yürekler, yerlerine konuyor mu?
 Birbirinin aynı günler, birbirine benziyor mu?
 Sorular türlü çeşitli, yanıtları yine öyle

Ola ki günün birinde, gemiler döner geriye
 Yolcular aynı yolcular ve biz aynı sahilde
 Ola ki günün birinde, gemiler döner geriye
 Kimin için yolculuklar ve kalan kim geride

Benimkisi hayal işte, ümit katarım her işe
Yüzümde yapay bir neşe, ardında binbir bilmece
Sorular türlü çeşitli, yanıtları yine öyle

Beni anlayan sen oldun, seninle gerçeği buldum
Sonra birden sır oldun, çık ortaya gizlice
Anılar türlü çeşitli, yarınlar da yine öyle

“Uçun Kuşlar Uçun” albümünden hatıralarda kalan bir diğer olay ise albümde yer alması planlanan “Blues for Molla” adlı şarkının bandrol kuruluna takılarak yayın izni alamaması olmuştur. Bu sansür sanatçının ilk sansürü değildir.

Kültür Bakanlığı’nın sansür kurulu “Blues For Molla” adlı şarkının İlhan İrem’in albümünden çıkarılmasını ister. Kent Müzik’e yapılan bu deklarasyon karşısında sinirlenen sanatçı konu hakkında, “Son yıllarda Türkiye’de irticanın tırmanışı üzüntüyle gözlenirken, eski cumhurbaşkanı da dahil olmak üzere bütün kişi ve kuruluşlarca bu tırmanış dile getirilirken, bu şarkının sansürce kasetten çıkartılıp yasaklanması çok düşündürücü...” yorumunu yapmıştır. “Uçun Kuşlar Uçun” adlı albümde Kültür Bakanlığı’nca sansürlenen şarkının sözleri ise şöyledir:

Blues For Molla

İki üç arkadaş yürüyoruz
Karşıdan karşıya geçiyoruz
Dopdolu caddeler
Üstümüzde gözler
Sanki düşman gibi yürüyoruz
Birimizin elinde bir makine
Sağı solu resmedip yürüyoruz
Tövbe tövbe diyor
Cübbeli bir molla...
Sanki ayrı hava soluyoruz
Birimizin elinde bir radyo var
Günün haberlerini dinliyoruz
Geriye yürüyüşler
Genç örümcekler
Daha neler neler kızıyoruz
Ve herkes suskun soruyoruz
Hiçbir yanıt yok arıyoruz
2000'e az kala iflas etmiş doğa
Sanki pişman gibi yaşıyoruz
Birisi kitap yazmış
Öteki fetva vermiş
Şeriat öyle dermiş
Öldürür kesermiş
Ağır ol molla diye gülüyoruz

A alu ala ula amburleyli ap up
Ba balu bala bula bamburleyli bap bup
Ca calu cala cula camburleyli cap cup
Da dālu dala dula damburleyli daaaaaa
Bizler çığ gibi büyüyörüz
Karşıdan karşıya geçiyoruz
Çağların içinde bulutlu bir dünya
Yağmur sıkıntısı çekiyoruz
Çağların içinde çağdışı bir dünya
Işık sıkıntısı çekiyoruz

1991 yılında hayat arkadaşı Hansu ile evlenen sanatçı bu evliliği şöyle açıklar: “1981 yılından itibaren tüm soyut anlatımlarımı ona ithaf ettiğim bir telefon sırdaşımdı Hansu. Kimsenin bilmediği bu kozmik buluşma hayata ve kainatlara aynı koridorlarda bakan iki insanın buluşmasıydı. O güne kadarki tüm yapaylıkların, şikayetlerin, bunalımların ötesinde bana böylesine bir evrensel eş gönderdiği için kainatlara teşekkür ediyorum.”

Doksanlı yıllarda kendini göstermeye başlayan değişim Türkiye’yi farklı alanlarda etkiler. 1980 sonrasında yetişmeye başlayan apolitik gençlik özellikle doksanlı yıllarda özel holding medyaları ile kendisini iyiden iyiye göstermeye başlar. Artık iş çığrından çıkmıştır. ABD’nin Sovyetler Birliği ile soğuk savaşında her zaman kullandığı “din” şıngısı etkisini gösterir. Allah’ı tanımayan bir sistemin çökertilmesi için kullanılacak en önemli araç olan “Allah sevgisi” etkisini

her üçüncü dünya ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de ortaya koyar. İlhan İrem doksanlı yılları şaşkınlık ve isyan içinde geçirir. Doksanlı yılların başındaki Türkiye tablosu hakkında yorum yapan sanatçı yobazlığı eleştirir. 1992 yılında yayınlanan “İlhan-ı Aşk” albümü insanlara cennette buluşma hayali ile seslenir.

Sanatçı “İlhan-ı Aşk” albümü ile ilgili şöyle demektedir: “‘İlhan-ı Aşk’, ‘Koridor’la devam edeceğim ‘Işık ve Sevgiyle’ anlatımlarımın ilk ayağıydı. İlhan-ı Aşk Hansu ile yaşadığımız güzelliğin yanı sıra her koşulda ve zeminde beni hep olumlayan dinleyiciye sunduğum bir armağan paketi idi. Bir güzellemeydi...” (Bir Zamanlar radyo programı). Bu albümde İrem, albüme adını veren şarkının dışında “Sürgün Gibi Masallarda” adlı şarkının sözlerini Hansu ile beraber yazmıştır. Albümde “Dön” ve “Hayatın Üçüncü Gözü” adlı şarkılar akıllarda kalmayı başarır. “Hayatın Üçüncü Gözü” adlı şarkı İlhan İrem’in alaturka düzenleme ile dikkatleri çeken şarkılarından biridir. Bu şarkı, sanatçının hayranlarına “Bezgin” adlı albümden sonra ilk kez bir alaturka şarkı ile seslenmesini sağlar.

Koridora Doğru

İlhan İrem’in literatürüne doksanlı yıllarda girmeyi başaran bir diğer kavram olan “Koridor” adını taşıyan albüm, aynı zamanda sanatçının Garo Mafyan ile beraber geleceğe yönelik, uzun, derin ve ticari özellikler taşımayan müzikal yolculuğunun ilk sinyallerini verir. “Koridor”, İlhan İrem’in 26 yıllık müzik yaşamı-

nın neredeyse yarısını kapsayan bir öykü olarak karşımıza çıkmıştır. Albümde özellikle “Don Kişot” ve “O Benim Gözü Pek Yalnızlığım” adlı şarkılar öne çıkmayı başarır. Sanatçının ilk olarak “İlhan-ı Aşk” albümünde şiirleri ile karşımıza çıkan eşi Hansu İrem’in bu albümde daha aktif olduğu da dikkatleri çekmektedir. Hansu İrem bu albümde “Gül Kokulu Çeyiz Sandığı”, “Krizalit Kristalin”, “Gece Perisi”, “O Benim Gözü Pek Yalnızlığım” adlı şiirlerin sahibidir. Aynı zamanda “Krizalit Kristalin” ve “Gece Perisi”ne sesi ile de katkıda bulunmuştur. On üç eserin yer aldığı bu albümdeki slow şarkılardan oluşan “Romans” adlı albüm hazırlanır. Albüme bir de “Romans” adlı enstrümantal eser eklenir. Sanatçı “Koridor” için, “Bir şekilde geri çekilmek, geleceği daha yükseklerden aşmak için huzur dokunuşlu, uzun menzilli bir kavga albümüdür,” yorumunu yapmıştır.

Sanatçı “Koridor”un tanımını yaparken şöyle demektedir: “‘Koridor’; çünkü, zevkleriyle, ilişkileriyle, hayatlarıyla her geçen gün biraz daha kalınlaşan insanların arasında, doğru hayattan, doğru sevgiden, ışıklı gelecek inancından bir milim bile sapmadan yaşamaya direnmenin, hayatlarımıza getireceği, uzun, yoğun ama geçici bir karanlık var. Kendimiz olabilmek, kendimiz kalabilmek için bizi çekiştiren hayata teslim olmadan girdiğimiz bir ‘Koridor’.” Bu albümün tamamlanma sürecini şu sözlerle anlatır: “İlk 7 yıl, kurduğum öykünün şiirlerini ve bestelerini yazmakla geçti. 8. yılda stüdyoya girdiğimde önce müzisyenlerime düşlediğim müziği ve albümde oluşmasını istediğim atmosferi anlattım. ‘Koridor’, düşünce olarak, an-

latım olarak, deneysel bir müzik. Hepsi Rock kökenli olan şarkılarda, yöresel müziğimizden esintiler, Rock ritimleri üzerinde alaturka çalgılar, ağıtlar var. Bütün bu bileşimin en ince ayrıntılarına kadar hazırlanması, şarkıların renk renk öyküyü örmesi uzun zaman aldı. Dinleyicinin televizyondan, radyodan, ‘Koridor’un şarkılarını tek tek dinlerken alacağı zevk eksiktir. Albümün bütününe oluşturan deseni görebilmek için ‘Koridor’un tamamını dinlemek gerek.” Albüm hakkında, “Bugüne kadar ürettiğim her yeni yapıt, müziğimin o güne kadar ulaştığı yetkinliğin doruk noktası oldu. ‘Koridor’, 20 yılın sonunda ulaştığım bir tepe. Yarın daha yüksek bir yerlerden sesleneceğim. Çünkü, hayatımı bütün kısıtlamalardan arındırıp, düşüncemi özgür bıraktım,” (Hey –1994) demektedir.

Pop Müzik Lale Devri’ni Yaşıyor!

Doksanlı yıllar Türk pop müziğinin yeniden patlama süreci yaşadığı yıllardır. Yonca Evcimik’in “Abone” albümü ile başlayan bu süreçte Türk popu uzun bir suskunluk döneminden sonra altın dönemini yaşar. MİDİ kavramı ve bilgisayar destekli müziğin öncü olduğu seri üretimler bir anda Türk pop müziğini yeniden gündeme getirir. İlhan İrem konu hakkında rahatsızlığını şu sözleri ile dile getirmektedir: “Günümüz Türk pop müziği, toplumun sözünü ettiğim duyarsızlığına ve kalınlığına servis veren, bilgisayar teknolojisi ile imal edilen fabrikasyon sanayi ürünü. Bazıları müziğini geliştirip kalıcı olacak belki.

Ama geri kalan şarkıcı kalabalığında, kaportacılarından Arabesk kemancılarına kadar herkes gençliğin kültür zafiyetinde meşhur oldu. Bu karmaşa Türk popunun geleceği açısından umut verici. Kolaycılık ve ucuzluk kendi enflasyonunda boğulacak. İnsanlar cilalı, boş ve anlamsız hayatlarını sorgulayıp, bu görgüsüzlük ve bayağılık devrini bitirecekler. Şimdilik Türk pop müziği ‘Lale Devri’ni yaşıyor.” (Hey - 1994)

1994 yılında yayınlanan “Koridor” ve “Romans” albümleri sanatçının best of albümlerden oluşan dönemine geçişi sağlamıştır. Bu tarihten 2001 yılına kadarki yedi yıllık dönemde müzikseverler, İlhan İrem’in geçmiş dönemlere ait eserlerini dijital ortamda dinleme fırsatını bulacakları albümler ile karşılaşır.

Hışırtilı Plaklardan Dijital Ortama Geçiş

İlhan İrem 1995–2001 yıllarındaki dönem boyunca geçmiş dönemlerine ait olan eserlerini CD ortamında sunar. Bu albümlerden ilki, “Sevgililer Günü”nde on altı eseri dijital ortama aktarılır. 1970’li yıllardan doksanlı yıllara kadarki müzikal serüveninde karşımıza çıkan “Son Selam”, “Sevecen”, “Samanyolu” gibi şarkılar albümde yer alır. İlhan İrem’in best of albümlerinin bir diğer özelliği bu albümlerin “best of vol.1.... 2... 3...” dışında farklı bir ada dahi sahip olmasıdır. Örneğin 1995 yılındaki ilk best of albümün diğer adı “Sevgililer Günü” iken, iki sene sonra, 1997 yılında yayınlanan ikinci best of albümün adı “Aşk İksiri & Cadı Ağacı” olmuştur. Bu albümde sanatçının ilk kez

kariyerinde daha sonra hep kenara ittiği “Bezgin” adlı albümünde de yer alan “Yemyeşil Bir Deniz” adlı şarkıya da yer verir. Best of albüm serisinin üçüncüsü 1998 yılında “Hayat Öpücüğü” adı ile yayınlanır. İrem üç yıl içinde yayınladığı üç best of albümünde 47 şarkısını dijital ortamda müzikseverlere sunar. Albümlerin gördüğü yüksek talep bu şarkıların yer aldığı albümlerin tamamının yayınlanması sürecini başlatır. Sanatçı 2000 yılında aynı anda dört albümünü birden yayınlar. Bunlar seksenli yıllarda LP olarak yayınladığı “Bezgin” ve “Pencere”, “Köprü” ve “...Ve Ötesi” albümleridir.

1981 yılında yayınlanan “Bezgin” albümü “Bezginin Gizli Mektupları” adı ile, 1983 yılında ilk kez yayınlanan “Pencere” albümü “Uçuk Mavi Pencere” adı ile, 1985 yılında ilk kez yayınlanan “Köprü” albümü “Bulutlara Köprü” adı ile, 1987 yılında ilk kez yayınlanan “...Ve Ötesi” albümü “Düşler ve Ötesi” adı ile dijital ortamda CD olarak yeniden yayınlanır ve müzikseverlerin beğenisine sunulur.

Bu albümler, o yıllardaki stüdyo çalışmaları sırasında ve daha sonraki yıllarda sanatçının özel arşivi için yapılmış bazı değişikliklerle, aslına uygun olarak tekrar yorumlanıp kaydedilmiş özdeş versiyonlardır. Bu çalışma İlhan İrem’in arşivci kimliğini de göstermektedir. Bütün yapıtlarının telif haklarına sahip olan sanatçı, nerdeyse tüm repertuvarını ulaşılabilir kılarak İlhan İrem koleksiyoncularına bayram yaşatır.

Günümüzün kaotik popüler müzik ortamında bir elin parmakları kadar kalan, kendi deneysel

müziğini yapan gruplar ve sanatçılardan da ayrı olarak, yeni albümlerini hazırlayan sanatçının kendi tarihine yönelik bu çalışmaları, Türk pop müziğinin arşivlenmesi konusunda büyük bir katkı sağlar ve örnek teşkil eder.

Müzik Dışındaki Üretimler

Türkiye’de “sanatçı” kavramının tarifini yapmak zordur, herkesin bir sanatçı tanımı vardır. Özellikle 2000’li yıllarda magazin medyası hiçbir özelliği olmayan aptal medyatiklere de bu unvanı vermiştir. “Sanatçı” sözcüğünün tanımını yapmak için aslında İlhan İrem’in üretimlerine bakmak gerekir. Bir insan kendi sanat dalının yan dalları ile orantılı olarak üretiyorsa, bu üretimlerde her defasında cebinden yemek yerine yenilikçi bir kaygı taşıyorsa ve sınırsız bir üretim kabiliyeti ile karşımıza çıkıyorsa ona sanatçıdan başka ne denir? İlhan İrem’in üretimleri işte böyle bir şey, bir gitar ile başlayan müzik maratonunda şiirler, öyküler ve denemelerden oluşan kitaplara giden yol... Kitapların dışında resim sergileri ile de sanat yaşamına devam eden İlhan İrem bu alanda da ciddi çalışmalarda bulunarak “sanatçı” unvanını herkesten çok hak ettiğini kanıtlamıştır. İlk kişisel resim sergisini 1985 yılında açan İrem 12 kişisel resim sergisine imza atmıştır. İlk kitabını da 1985 yılında yayınlayan sanatçı, 1987 yılında denemelerinden oluşan “Uzaklarda Biri Var” adlı kitabını, 1990 yılında “Katastrof” adlı şiir kitabını, 1994 yılında çeşitli yayın organlarında ya-

yınlanmış denemelerinin toplandığı kitabından sonra “Delirium” ve “Milenyum” adlı kitaplarını sevenlerinin beğenisine sunmuştur.

Sanatçı “**Uzaklarda Biri Var**”da yer alan “Falan Filan” adlı denemesinde dönemin önemli konusuna şöyle değinmiştir:

Falan Filan

Hepimiz işçiyiz... Ağır işçi... Yirmi dört saatlik dev tuğlalar sırtımızda, her gün bi tane... bi tane daha... bir daha... yetenek harcını karıştırıp malalarımızla bir daha... bir daha...

Ölümsüz karıncalar gibi, her birimiz kendi saat kulelerimizi örüyoruz gün be gün...

Saat kuleleri: Her tuğlası bir gün... Her tuğlası bugün...

Hayat: Hiç bitmeyecek inşaat... İşin komiği, kulemize içerden koyuyoruz tuğlalarımızı... Yükseldikçe kararıyor duvarların içi...

Ve insanlar o kadar çok duvarla birbirinden ayrılmış ki, daha fazla ayrılmak için kavga-gürültü gereksiz...

Dost meclislerinde en yakın bildiklerinize bakın şöyle. Ne kadar farklı bir yazgıyla örmekte kulesini...

Ne kadar farklıyız kendimizce başkalarından... Ne kadar iyi... Ne kadar doğru... Ne kadar yanlışsız... Herkes kendince haklı, başkasınca haksız...

“Ben” diyebilmenin sözde ayrıcalığı konmuş içi-

mize bir kez... Oysa bir düşünsek: Bu sonsuz uzay boşluğunun minnacık bir noktasında ne kadar yüce, ne kadar inanılmaz bir beraberliğimiz olduğunu... Evrende görkemli bir dengeyle yerini alan, galaksiler, güneş sistemleri, milyarlarca yıldızlar, arasında dünya en küçük gezegenlerden biri... Ve biz, adına insan dediğimiz yaratıklar, bu küçücük gezegende ortak bir nefesle bir yaşam temsil etmekteyiz... Bu inanılmaz mucizeyi sonsuzluğun sonuna kadar sürdürmek varken, asırlardır başkaları için “ÖLÜM” üretmekte insanlar, ülkeler...

Hepimiz işçiyiz... Ayı ayrı ördüğümüz inşaatların işçileri... Durmayacak... Sonuncu çanını hiç çalmayacak saat kulelerinin karanlığında “Ben” diye çığırışan seslerimiz karışıyor birbirine... Oysa bir gün zamansız bırakıp gidildiğinde hayat (Ölüm her zaman zamansızdır ölen için) “Ben” demeden yaşayanlar ölümle daha çok yaşayacaklar...

Öyle bir inşaat ki hayat... Her zaman yarım kalacak olan, devamı yükseldiğimiz noktadan, bir başka seferde... Falan filan...

(Uzaklarda Biri Var - Yaprak Yayınları)

Her makale ve şiirinde özel mesajlar veren İlhan İrem 1990 Mart'ında yayınladığı şiir kitabı “Katastrof”ta “Ben aslında bütün bunları KATASTROF sonrası ayakta kalabilenler için yazdım... Hâlâ olanca insanlığımızla düşünebiliyorsanız olup bitenleri... Ve ümitleri kemiren soru işaretleri doluyorsa başını-

za... Tüm bunlara karşın ayaktaysanız, yüreğinizde yanar döner ışıklarla, bir göz atın..." diyor Aynı şiir kitabında yer alan "1945" adlı şiirinde İkinci Dünya Savaşı'nı betimleyen sanatçı evrensel sevgi görüşü ve eleştirisine aşağıdaki mısralarda şöyle değinmiştir:

1945

Bir tepe...

Gözü dönük...

Meme

Ya da rüzgar saçlı bir büyücü

Tek bir göz...

Tepede...

Tepegöz...

Dönüyor dört

Ötede,

Beyaz ciplonları,

Kedi merdiveni

Graponlu

Japon küçükleri var

Mitralyözün yanındaki buğulu spotta

Cam kırıkları fırlıyor...

Yarılıyor çocukların ayakları...

Taze bir kan kokusu

Melon şapkalar dolusu...

Ve cam kırıkları

Dolduruyor yarıkları...
Uzak doğuya uçan bir halı...
Minicik bir “kaset çalar”
“Yürüyen adam”...
Japon Malı...
Daha öteye
İki çizgi çekilmiş
Paralel gibi...
Biraz
Çapraz
Biri siyah...
Biri püskü...
Biri gıcır...
İki bilgisayar...
İki ayrı çizgi...
İki ayrı –kod- numarası...
(19452945)
Birincisi
Varlığı yok ediyor,
İkincisi
Yokluğu...
Yokluğu getiriyor bugünlere...
Ve (var) ediyor...
Beyaz bi kağıt üzerinde
Denize atın
Atın konserveli çiğfeleğinizi

Savaşacak bir şey kalmadı...

Bakın

Çıkarın miğferinizi...

Metronomun en üstüne çektim sarkacı...

Şimdi ninemin yağlı kalçaları gibi

Bıngıldak bir miskintiye

Yürüyor zaman...

Ağır... Vıcık – vıcık...

Üstelik geriye...

Nereye?...

(Katastrof – Yaprak Yayınları 1990 Mart – s.73-74)

Uçabilselerdi

Geceden mavi duruluklar içinde sessiz, sakın bıraktığım gökyüzü, sabah bulutlanmış, gri, yağmur dolu... Uzaklar daha bir kızılötesi, fırtına habercisi. Bahçemi ne güzel derleyip toparlamışım... Kameriyemde sarmaşıklar... Hemen altında dostları bekleyen masalar, sandalyeler... Güller bir yanda renk renk. Karanfiller, menekşeler, begonyalar, akşam sefaları, mis kokulu sümbüller... Daha ötede baharla pıtrak pıtrak aşmayı bekleyen ekinler... Yıllarımı almış hepsi...

Bu sabah ortalık bi tuhaf... Sıkı bir sağnak, şimalden bir deli rüzgâr...

Yeni tohumlar beynimde... Yine de kaygılıyım

bahçemden yana...

Doğru arka bahçeye... Vaktiyle ölmüş ağaçlardan otuz-kırk ağır gövde, testere, çekiç, macun ve çiviler...

Yağmür yağdı yağacak... Ekinler yine ekilir, lakin ekmekle büyümüyor dostlar.

Tufan öncesi bir gemi yapmayalım.....

Günlerce sürdü inşaat...

Tüylü kalemlerle parşömen kâğıtlara yazılmış çağrılar gönderildi dostlara.

“Dostlar, ortalık tuhaf görünüyor, yağmur yağdı yağacak... Fırtına ardında tepelerin... Birileri koştururken, bilerek bilmeyerek ezebilirler çiçeklerimizi... Kaçışanlar arasında değilseniz, arka bahçedeki ahşap gemime gelin...” Gibisinden bir şeyler...

Gelen geldi... Sağnak, fırtına, seller aldı her yanı... Şöyle bir yükseldi, yola çıktı gemi...

Burunda kızılderili duruşuyla yeni sahiller arandı aylarca...

Çok soğuktu... Üşüyenler gövdeden tahtalar söküp yaktilar...

Gemi ahşaptı... Yandı, battı...

Gömülüşü hissettiğimden, günler öncesinden üst güvertede uçma kursları verdim kendi kendime... Kimseler gelmedi... Gizli gizli bakıp, uçmayı öğrenmeye çalışanlar kaçmadı gözümünden...

Gemi battı... Değişik yönlerle yüzmeye başladı dostlar...

Belli belirsiz gümüşü kanatlarımda seyrettim olup bitenleri...

Bazıları bir adaya yöneldiler... Uçup, adanın yerlileriyle konuştum onlardan önce... “Gelenler bizdendir... Yardım edin... Yardım edelim... Kuru giysiler, yiyecek, sıcak yatak... Bizdendir hepsi...”

Dostlarım sahile doğru yüzerken korkuyorlardı... Dostça karşılandılar...

Benimle uçmadıkları için kızmadım... Dostlarımdı...

Ölümden döndüklerini gördükten sonra huzurla uçup gittim...

Yeni sahillerin keşfine...

Işık hızında yeni renkler buldum asırlarca...

Asırların ötesinde zamansızlığı... Mekansızlığı...

Hiçbir yere ait olmadığımı hissettiğim an, her yere ait olduğumu.....

İçimizde en son kalan ilkel (!) duygu “hasret” galiba...

Dostlarımı özledim...

Yönsüz ve zarif bir dalışla alçaldım onları bıraktığım adaya... Tam onlara gözleri sevinç yaşlı çocuklar gibi anlatacakken gördüklerimi, benden ayak bastı parası istediler...

Basmıyordum ki, görmediler...

Yepyeni bir medeniyet kurmuşlar adaya...

Otoyollar, bilgisayarlar, dev iletişim ağlarında iletişimsizlik...

Şu kadar metrekare içinde yaptıkları tatlı bir gürur yerleştirmişti yüzlerine...

Oysa daha ötelere gidebilirlerdi...

Uçabilselerdi...

Denemediler.

(“Delirium” başlıklı kitaptan “Uçabilselerdi” adlı makale)

İlhan İrem, Bilgi Yayınevi’nce yayınlanan “Millenium - Sanalizasyon Fareleri, Yarasalar ve Diğerleri” adlı kitabının arka kapağında şu mesajı vermiştir:

Özgürlük hasretiyle

Üçüncü bin yılın derinliklerine yelken açan

Dünya bandıralı, “Millenium” adlı,

Işıl ışıl gemi batıyor!

Konu Bu....

Karanlık yolcularının histeri saraları...

Dumura uğramış mürettebat ve diğerleri...

Azgın dalgalarındaki baştankara gidiş,

İnsan güzelliği, evrensel sevgi

Ve doğa hazinesinin yitirilmiş kayalıklarından parçalandı.

Satır aralarında ışık yürekli bizden birilerinin

“SOS” çağrılarını duyacaksınız!

Ve hâlâ hiçbir şey için geç değil...

İlhan İrem bu kitabında çoğunluğu Kuva-yı Medya Dergisi'nde, bir bölümü de Cumhuriyet gazetesinde yayımlanmış REFAHYOL döneminin en gergin günlerinde ve sonrasında kaleme aldığı denemelerine yer verdi.

O dönem Türkiye'sinde yaşanan olumsuz sosyo-politik konuları ağır bir dille eleştiren sanatçı bu kitabını anlatırken şu sözlere yer vermişti:

“...Aydınlık istençlerin isyanıyla karanlık koridorlarda yaşanan inanılmaz günler...

Ve yağlı kara...

Dönüşmeyen, yükselmeyen yoğun sis...

İsimlerini bir solukta sayıp dökeceğiniz yedi uyanların eğlentili gömme törenlerindeki sessiz film oyunları...

Artık gözlerimizi yakan toplumsal gerginlikler...

Şeriat ve ihtilal düşünceleri... Hangi yok oluş / var oluşa kadar süreceği belirsiz sanal iyileşme masalları...

Gidenlerden beter tavizkar, korkak ve ince hesapçı olanların dönme dolaplarına hapsolmuş gelecek düşleri...

Kuşaktan kuşağa sürüp giden bu inanılmaz gece yarısı hikayelerini kronolojik olarak sıraladım.

Toplumsal unutkanlık hastalığının bir nebze tedavisi için...

Geleceğin evrensel maviliklerinde bütün çılgınlıkla tarihe karışacak bir yolculuk bu...

Yeni çağın kara safralarla hantallaşan gemisini

uçurana kadar, ışığın, fareler, yarasalar ve diğer çağ-dışı yaratıklarla kavgası sürecektir.”

İlhan İrem kitabına neden “Millenium” adını verdiğini ise şu sözleri ile açıklıyordu: “Toplumun ucuzlayıp sığlaşan talepleri karşısında, yumuşamış karınlara, sanatı, gizemi, evrenselliği, siyaseti, kendilerini kutsanmış ambalajlarda sunmaya uğraşan sahtecilerle, üçüncü bin yıla şuncacık zaman kala insanlığın kendini sıfırlamaya teşne hezeyanları hangi katastrofik boyularda olursa olsun...”

Bütün dünya, şikayetlerimizi vitrinleyen hangi şeytansı yamuğa dönüşürse dönüşsün... Kainat örgüsünün şimdilik ve belki de, sonsuza değin koyu renk ilmeğini oluşturan insan türü, kaçınılmaz bir anlam içinde var! Ve bu alacakaranlık çağa ışık partikülleri olarak serpiştirilmiş, gerçek insanlığın anlamını ve geleceğin aydınlık çehrelerini yansıtan canlar da var. Öte güzelliklerin anlamına varmış o insanlar, bu vahşi arenanın neresinde, hangi yeni düşüncelerin rampasında yenilenmiş olursa olsunlar; özlerini ve yola çıkış sebeplerini unutmamalıdır! Tabii ki dünyevi kavgalardan kopmayacağız... Ama neden yaşadığımızın anlamını yitirirsek, tüm insani değerleri, düşünsel ve gönülsel açılımları dışlayan, sanal dünyaları da teknolojik nimetlerle donanmış, sevgisiz, doğasız, duyarsız yeni çağ insanlarına dönüşürüz.

Çevremizi ve Dünyamızı sarmalamaya başlayan bu türden insanların, kapımızı çalmak üzere olan “Üçüncü Bin yıl”dan hangi anlamda olursa olsun “güzele dönüşüm” beklentileri yalnızca tarihi yanılgılar

içeren bir ütopya olarak kalacaktır.

Zaten, tek yönlü bireysel kazanımları parlatan bu çarpık “küreselleşme” olgusuna bir şekilde kapılan insanların ya da devletlerin gelecek çağın beklentisine gitmeye hakları da yoktur! Türkiye’nin sürüp giden bir döneminin -şimdilerde unutturulmak istenen rezilliklerinin kaleme aldığım son kitabıma bu nedenle “Millenium” adını verdim.”

Milenyuma yaklaşıırken, İlhan İrem ülkenin içinde bulunduğu sıkıntılara bir sanatçı duyarlılığı ile karşı çıkmaya çalışır. İki binli yıllarda Türkiye seksenli yıllarla beraber yok edilmeye başlayan sosyal devlet yapısından çıkmıştır, plansız özelleştirmeler, ekonomik krizler, irtica ve abartılı bir yerelleşme ile karşı karşıyadır. Ülke, sağlık, eğitim ve medya gibi temel alanlarını holdinglere devretmiş, insanların sosyal hakları liberal ekonomiye devredilmiştir. Bir yandan Avrupa Birliği’ne uyum paketleri hazırlayan politikacılar diğer yandan da AB’nin en önemli unsuru olan “kolektiflik” anlayışından uzak, bireysel Amerikancı bir tutum içindeki sistemi desteklemektedir. Eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlar devlet tarafından karşılanamaz hale gelmiş ve ABD’de olduğu gibi özelleştirilmiştir. Artık parası olmayan okuyamamakta, parası olmayan sağlıklı bir yaşam sürememektedir. Felaketler halkası, devlet tekelindeki medyanın özel sermaye ve holding medyasına devredilmesi ile son halkasını oluşturmaktadır. Yaşanan ekonomik devalüasyonlardan bitkin düşen toplum temel gereksinimleri olan eğitim haklarından faydalanamamakta ve kültürel devalüasyonlara uğramaktadır. Sonuçta toplum bütün benliği

ile medyanın güdümüne girmektedir. Sermaye bir ah-
tapot gibi eğitim, sağlık ve medya gibi bir ülkenin en
önemli toplumsal kalelerini teker teker ele geçirmek-
tedir. Kimi çok uluslu şirketlerden, kimi de Anadolu
sermayesi-kara para ve iktidar & medya ikileminin ge-
tirdiği karşılıksız teşvik ve hortumlarla destek almak-
tadır. Sonuç medyada her geçen gün artan tekelleşme
ve toplumsal anlamda eli kolu bağlanan, sürü halinde
davranmaya zorlanan bir toplumdur. Doksanlı yılların
sonuna gelirken, medyanın güdümünde yaratılan
starlar, toplumsal sorunlardan uzak Amerikancı star
sistemine paralel bir yaşam sürdürürken, toplumsal
sorunlarla ilgilenmemeyi tercih etmektedir. Tabii bu-
nun istisnaları da vardır. Bu istisna sanatçılardan biri
İlhan İrem'dir.

O yetmişlerde başlamıştır sorgularına. Seksen-
lerde bir isyan haline gelen bu sorgu süreci, doksanlı
yılların sonlarında patlamaya dönüşmektedir. İlhan
İrem, yaşanan bu deformasyonun politik ve sosyal bo-
yutunu en ağır eleştirdiği makaleyi doksanlı yılların
sonlarında yayınlar. Bu makale bir sanatçı duyarlılığı
ile hazırlanmış, bir politikacı edasında kaleme alın-
mıştır:

İrtica, Çokuluslu Şirketler ve Mustafa Kemal'in Askerleri

*Evet, irtica gündemin birinci maddesi ve Ecevit
de dahil olmak üzere, dinci kesime zarif dalışlar ya-
parak oy çıkarma gafletindeki hükümetin gündelik
kıvırtmalar dışında bu konuda hiçbir radikal yap-
tırımı ufukta görünmüyor. Ayrıca kapanık Refah'ın*

uzantısındakilerin, örtünmeyenleri fahişe sayan demeçleriyle, ders almayan beyinlerin karanlık histerilerinin sürüp gittiği, o çıldırtıcı günlerden bu yana bir arpa boyu bile yol alınamadığı ayan beyan ortada. Zaten olmayan demokrasinin bütün düşlerini arka cebime koyarak, üçüncü bin yıla alını açık, başı dik, evrensel bir dünya insanı olarak ulaşabilmek için, ülkemdeki yobazlık sorununun bir daha soluk alamayacak biçimde, en kökten şekilde çözümlenmesinden yanayım.

Bugünün devrim ordusunu 1980'lerin Türk-İslam sentezine endeksli paşalarıyla özdeş tutan, yalnızca adı "aydın" ağızdan dolma tüfeklerin de, Türkiye'nin aydınlık yoluna köstek olan diğerleriyle birlikte çanlarına ebedi bir ot tıkanacaktır böylelikle... Olup biteni netlikle görmenin çaresizliği ile bu boğucu sistemin kısıtlı harekât alanlarının dışına doğru, itaatsizlik çitasını yükseltenler ve sivil toplum örgütleri, demokrasi düşlerinin kahramanları olarak üniformalı insanları en yakınlarında hissediyorlarsa...

Bütün kişiler ve kurumlar güvenilirlik açısından intihar ettikleri için, bu sonuç, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin satılsız gerçek aydın olan, kaygılı ve umudunu yitirmeyen insanların, kırk yıl kadar önce bir örneğini daha gördüğümüz bütünleşme ve tutunma refleksleridir.

Sanal uzlaşmacıların yazıp çizdiği gibi, demokrasi açısından kaotik bir görüntü değildir bu...

Çünkü, ülkede güvenebileceğimiz tek kurum; neferinden generaline, 1923 Aydınlanma Devrimi'nin

-1980'lerin kişilerle kısıtlı yaptırımlarının dışında hiç zaafa düşmemiş bekçisi olan, en milliyetçiden daha vatansever ve en soldan daha solda, Mustafa Kemal'in askerleridir. Ordudan ses geldikçe, güzel güzel demokrasiden söz ediyorsun da, sen nerdesin? Atatürk devrimlerini aynı inançla savunan o insanlar karşısında, senin çıkarlarını es geçip, vatanın için kılını kıpırdattığına şahit olamadık. En büyük diktatörlere ve bugünlerin tohumlarını atan aymazlara kalabalık otoyolların kenarlarında anıtmezarlar kazıp alkış tuttun... En büyük hırsızları demokrasi kahramanı ilan ettin ve onlardan bazılarını peygamberlerle eş tutup, salya-sümük kurbanlarla baştaçı ediyorsun... Kavuniçi koltukları bile şaibeli milletvekili; orada bulunma anlamlarını sorgulayan birkaç vatansever güzel insan dışında, sen geriye ne kadar kaldıysa, saf yürek Anadolu insanını hiç mi hiç temsil etmiyorsun!

Alın size, sadece ilkeli, tutarlı, disiplinli birilerinin baş edebileceği, irtica kadar vahim, irticadan öte bambaşka bir sorun; bir sene önce çok iyi giden turizm girdilerinden sonra, üç tarafı denizlerle çevrili ülkede bu yaz acaba niye bir turizm faciası yaşanıyor? İki bin kişilik beş yıldızlı otellerde acaba niye yirmi kişi var? O bakir yeşilliklerin, güzelim körfezlerin çok katlı beton yığınlarına dönüştürülüp iğfal edilişi ayrı konu...

Ama Bergama'da ışıklı bir halk tokadı ile engellenen Eurogold ve Türkiye topraklarında sayısız ruhsat alan altın ve maden şirketlerinin turizmi balatalama kanalıyla bir baskı oluşturup, önlerini açma

sevdasında olduklarını biliyor musunuz?

Sadece Eurogold gündeme geldiği için, ondan haberimiz var. Oysa Türkiye'nin çeşitli yörelerinde aynı konularda altı yüze yakın ruhsat verilmiş... Türkiye yüzölçümünün yüzde on üçü artık bu çokuluslu şirketlerin mülkü. İçimizden birçoklarının da, öz değerlerimizi şavullayıp, sanal çağdaşlık adına zamanından önce destekledikleri küreselleşme olgusu (!) içinde Türkiye'yi çöplükleri ve sömürgeleri zanneden çokuluslu şirketlerin tanıtım kitaplarındaki haritalarda Van Gölü ve yöresi Ermenistan olarak gösteriliyor! Mandacılar ve at gözlüklü Sartre aydınları için belki hava hoş... Ama, Bergama direnişinde çehresini gösteren bozulmamış Anadolu insanları, sömürge halkı, müstemleke ordusu olmayı kabul etmezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yemin edip görev yapan bazı milletvekillerinin, kendi ülkelerinde cüret edemedikleri bu siyanür ve çöplük muhabbetlerini tezgâhlayan çokuluslu şirketlerin ülkemizdeki adamları olduğunu da duyum aldıysak, kime güveneceğiz?

Türkiye'nin onuru adına kaçınılmaz bir savaş verilecek!

Aydınlanma devrimini, egemenlik haklarımızı, gerçekten çağdaş, özgür, bağımsız, evrensel insanlığımızı içte ve dışta tehdit eden kim varsa, onlara karşı...

Bütün bu sözde demokrasi söylemli, kötü niyetli, aciz kıvırtmaların ötesinde, biliyoruz ki;

Mustafa Kemal'in askerleri, sonradan deforme

olmayacak şekilde, gerektiği zaman gerektiği yerde olacaklardır. Zaten haftalardır noktası virgüülü tartışılan söylem de bu. “Biz anayasal görevimizi yapıyoruz” demek, “pardon” anlamlı, görev sınırlarını belirleyici bir adım çekiş değil, “Yetmiş beş yıllık Türkiye Cumhuriyeti ve aydınlanma devrimlerini içte ve dışta tehdit eden kim varsa, onlara karşı gereken savaşı hiç hesapsız ve en radikal şekilde siz yapmazsanız, biz yaparız” demek.

Gönlüm birilerinin uyanışından yana...

O zaman güzellik... Düğün-bayram...

Ama bu çok yakın/çok uzak ihtimal olmazsa...

Olup biteceklere şaşırmayın hiç!

Bunca üçkâğıtlı dinsel zaaf ve satış öyküleri içinde, gerçeğinden her zaman korktuğunuz yarım yamalak demokrasiyi bile hak edip hak etmediğinizi düşünün.

Işık ve sevgiyle... (11 Temmuz 1998 – Cumhuriyet)

Milenyumda İlhan İrem

Yeni yüzyılın gelişi, milenyum sarısı, 1980 sonrası Türkiye’sinin ikinci on yılını tamamladığı yıllar... Soğuk savaşın yerini tek tip küresel dünyaya bıraktığı, liberal ekonominin yarattığı holding medyaların bir Tanrı gibi insanların kaderleri ile oynamaya başladığı, hakların savunulmasının unutulduğu yıllar...

İki binli yıllarda hiçbir şey eskisi gibi değildir; liberalizm dünyaya hükmetmeye başlamış, bu kuramın en büyük canavarı “tüketmek” olgusu bir ahtapot gibi insanlığı eline geçirmiştir. Her şeyin tüketilmeye başladığı yıllara girilmiştir, özellikle üçüncü dünya ülkelerine bir şırınga ile verilen bu iksir insanları ne oldum delisi yapmış, farkında olmadan sadece tüketmeye yönelik bir yaşam biçimi içine sokmuştur. “Tüketim” olgusunu tetikleyen en büyük etken, “pazarlama”, iki binli yılların dünyasında insanları kandıran bir araç olarak şırınganın ilacı olmuştur. Artık sadece materyaller değil, duygular ve düşünceler de tüketilmeye başlamıştır. Duyguların bu tükenişi beraberinde sevgisizliği getirmiştir. Garip yıllardır iki binli yıllar; özellikle Batı emperyalizminin esiri olan ülkelerin gençliği apolitik kimliklere, kendi özünü ve değerlerini kaybetmeye zorlanmıştır. Birilerinin kazandığı ama milyonların sömürüldüğü bir düzene girilmiştir. Sevgiler sevgi ile değil, para ve kapital ile çoğalmaya başlamıştır; gerçek sevgi tanımı yerini gerçek kapitale bırakmıştır. İnsani değerler yitirilmiştir.

Bu sosyal değişim her alanda olduğu gibi müzikte de kendisini hissettirmeye başlamıştır; büyük orkestralar eşliğinde icra edilen duygusal partiyonlar yerini yapay elektronik seslere bırakır; eski duygusal aşıkların ilk dansları tangolar, bolerolar, balatların yerini ne olduğu belirsiz ritimlerle bezenmiş, duygusuz kafa ve beden sallamalarına bırakır. Nota kavramı gereksizler arasında yerini alır, sanat ile medyatiklik eş tutulur. Zor yıllardır gerçekten.

İşte bu zor yıllarda özgün eserlerden oluşan bir

albüm yapmak için kolları sıvayan İlhan İrem, 2001 yılında “Seni seviyorum” adlı albümünü tamamlar. Bu onun altı yıl sonra müzik marketlere sunduğu ilk özgün albümdür. Yine Garo Mafyan ile çalışmış ve önceki albümlerinde başlattığı öykü ve müzikal kurgulu şarkılara devam etmiştir. İlhan İrem bu albümünde daha önce pek rastlamadığımız bir müzikal tarzla çıkar karşımıza. “Seni Seviyorum” albümünde tasavvufi etkiler yaratan sound’lar, ve ney, tambur, ut gibi yerel enstrümanlar ile kurgulanan düzenlemeler yer alır. Açılış şarkısı “Dua” albümün tasavvufi etkisini de en iyi dile getiren olur.

İlhan İrem “**Seni Seviyorum**” adlı albümünü şu sözlerle tanımlar: “Tümüyle rock atmosferi taşıdığı halde, son iki şarkıya kadar bir türlü gelmeyen şekilsel sertliğiyle bu albüm, güncel hayhuyları aşmış bilinç boyutlarınca yakalanabilecek, kadife eldiven içinde demir bir yumruk bence. Koridor’daki “Görüşmeye-
lim” ya da “Don Kişot” gibi şarkılar bu albümde yok. Hem daha öte bir anlatımın kanatlarındayım, hem zaten gerek de yok. Çünkü 1946’dan başlayarak, günümüzde artık toplumsal cinnete dönüşen karşıdevrim ve küreselleşme sarmalındaki ahlaksızlıklar, sahtekârlıklar, ahmaklıklar kakofonisine söylenecek pek bir şey kalmadığını düşünüyorum. Yeni milenyumun aydınlığında yaşadığını zanneden insanlık uçsuz bucaksız koridorlarda. Yüreğimizin götürdüğü yere gitmekten, sevgiden başka çıkış yolu yok.

“Albüm altı aylık bir stüdyo çalışması ile sonlandı; haziranda başlayan altyapı kayıtları üç ay sürdü. Ergin Kızılay (yaylı tambur ve ut), Ercan Irmak (ney),

Ahmet Kadri Rizeli (kemençe), Berç Yenel (gitar), İsmail Soyberk (bass) gibi daha önceki yıllarda da yapıtlarımda yer almış müzisyenlerle çalıştım. Albümde duyulacak bütün klavyeli çalgılar, son üç albümümde olduğu gibi, düzenlemeleri de üstlenen Garo Mafyan tarafından seslendiriliyor. Anlatımlarımı derinliğiyle özümseyen ve tartışılmasız virtüozitesiyle ilk saflığını bozmadan hayata geçiren Garo, bu albümün temelini oluşturuyor.

Analog bir stüdyoda çalıştım ve dijital teknolojiden uzak durdum; özellikle 1970'lerin davul sound'larını kullandım. Zaten albümde sadece beş şarkıda davul var; diğer şarkılar senfonik büyük orkestral yapılanmalardan oluşuyor. Bir de dijital seslerden uzak kalma adına, sürekli çalıştığım Gür Akad yerine bu kez Berç Yenel'in yarım kasa Gibson gitarını tercih ettim. Şarkılarımın bir gece yarısı tek gitarla bestelendiği an, en doğru ve kâinatla bütünleşmiş en içten kayıtları içeriyor. O ilk safiyetin ve güzelliğin, düzenleme, kayıt ve miksaj aşamalarında suyunun suyuna dönüşmemesi için aşırı çaba harcadım. Dinleyici ile karşı karşıya olduğum son derece doğal bir sound oluşturdum.” (Cumhuriyet – Aralık 2000)

Sanatçı “Dua” adlı şarkısına bir klip çekerek müzikal kurgu ve öyküsünü görselleştirmek ister. İşte bu klip Türkiye’de sanatçıya verilen değerin en büyük göstergesi olur. İlhan İrem’in bu video klibinin yayınlanması karşılığında TV kanalları tarafından para talep edilir. Hamburger listelerinin top bilmem kaçına girmesi için bilmem kaç bin dolar , şarkının bir haftalık gösterimi için bilmem kaç bin dolar... Bu para

ödenmez, ödenmesine imkan yoktur, çünkü bir sanatçıya yapılabilecek en büyük saygısızlıktır bu! Binbir zorluklarla üretilen bir sanat eserini kamuoyuna duyurmakla mükellef olan medya bu görevini yerine getirmek için para talep etmektedir! Sanatçı yorulacak, üretecek ve üstüne bir de para verecektir! Türkiye'nin 1980 sonrasında yaşadığı en büyük liberal deformasyonlarından biri olan bu talep, bu sistemi daha bebekken eleştiren İlhan İrem'in elbette hiç hoşuna gitmez ve sanatçı başka bir video klip çekmeme kararı alır.

Bu karar sanatçıyı popülist liberal medya ortamından kendi özel ortamına doğru daha fazla iter. Sanatçı artık "sevecen"leri ile beraber popüler kültürden uzak bir yaşam sürmeye başlar. Bu süreç içinde, 2003 yılında dördüncü best of albümü "Bir Meleğe Aşık Oldum"u yayınlayan sanatçı 2004 yılında otuzuncu sanat yılında "Işık ve Sevgiyle 30 yıl" adlı beşinci best of albümünü hazırlar. Birer sene ara ile müzik marketlere sunulan bu iki best of albümden "Bir Meleğe Aşık Oldum"da sanatçı yoğunlukla ilk yıllarında ürettiği albümlerindeki şarkılara yer verir. Bu şarkıların yanında "Sevgiliye" albümünden "Aşk Değil Nefret Değil", "Yıllanmış Şarap", "Sevgi Yetmez" ve son 45'liğinin bir yüzünde bulunan "Bal Ağzılım" adlı şarkı yer almaktadır. Bu albümde ayrıca üç yeni şarkı vardır: "Siyah Eldiven", "Her Neyse" ve "Noktürn".

İrem, otuzuncu sanat yılında yayınladığı "Işık ve Sevgiyle 30 Yıl" adlı albümünde özellikle yetmişli yıllara ve sanatçının romantik dönemine ait olan ilk 45'liklere yer verir. Bu 45'likler arasında:

- Boş Ver Arkadaş
- Yazık Oldu Yarınlar
- Sensiz de Yaşanıyor
- Anlasana
- Sen Bilirsin
- Konuşamıyorum (Ayrılık Akşamı)
- Kuklacı Amca

gibi önemli hitleri vardır ve orijinal kayıtlar kullanılır. Albümde yer alan bir diğer şarkı ise sanatçının seksenli yıllarda ortalığı yıkan ama nedense kendisi tarafından hep üvey evlat muamelesi gören “Ben Değilim” olur.

İlhan İrem “Işık ve Sevgiyle 30 Yıl” albümü hakkında şöyle demektedir: “Otuz yıldır yazdığım ve tamamına yakını yayında olan üç yüz şarkının bütünsellik içeren bir yapısı var. 1973 yılındaki ‘Birleşsin Bütün Eller’le başlayan yolculuk, çok boyutlu bakışlarla açıklanabilecek bir yayılış oluşturdu. İlk yıllardaki aşk şarkıları yerçekiminden uzaklaştıkça başkalaşıma uğradı. Özellikle seksen sonrasının manzaralarında, etkiye tepki olarak, iç uzaylarıma doğru mistik bir açılışın ardından evrensel yapıya dönüştü. Dönüşürken değişmedim. Yaşandıkça edinilen yetkinlikler, bozulmayan bir yolculuğun virajlarındaki kazanımlar, güzellikler oldu. İçinden çıkılmaz gibi görünen karanlık çağlardan ışığa doğru bir bakış... Alternatif çıkış çağrısıyla, alabildiğince özgür ve sonsuz bir müzik evreni oluştu. Bambaşka bir dinleyici kitlesiyle,

müziğin de ötesinde hissedişler, paylaşımlar yaşıyoruz. “En eski dinleyicilerimden, onların çocuklarından coşkulu mektuplar geliyor... “Pencereler açtık, köprülerden, koridorlardan ötelere geçtik!

Daralan hayatların loşluğundan sessizce havalandıran bir yolculuk. “Cennet bahçelerini görüntüleyen şarkılar, oraya nasıl varılacağını da anlatıyor.”

“Işık ve Sevgiyle” adlı söylemi sanatçının aşağıdaki sözleri daha büyük bir şiddetle vurgulamaktadır:

“Dünya karanlık ve nefretten vazgeçti mi? Bilimkurgu filmlerindeki felaket senaryoları tek tek gerçek oluyor. Yapay seralarla, oksijen fanusları altında karanlık bir dünya kalacak geriye... Derebeylik çağlarına geri dönüldü. Emperyalistler, görülmedik bir haksızlık ve sahtekarlık tarihi yazıyorlar. Tek tanrıları para! Hiçbir korkuları, zerre kadar merhametleri yok! Çokuluslu şirketlerin güdümünde, küreselleşme (!) adına ulusal sınırları hiçleyip ülkeleri parçalıyor, işgal ediyor, insanları, çocukları katlediyorlar. Bütün coğrafyalardaki hesaplar açık açık dile getirildiği halde, madenleri, toprakları, hürriyetleri desatılığa çıkarılan insanlık, hiçbir zaman bu kadaryüz kızartıcı teslimiyet, sessizlik ve aymazlıkla suç ortaklığı içinde olmamıştı. Gökyüzü deliniyor, buzullar eriyor... Tarımı ve geleceği yok edecek çağın felaketi olarak, genetik yapısı değiştirilmiş organizmalardan söz ediliyor!

Öyle bir katastrof yaşanıyor ki; “**Işık ve sevgiyle**” tabii... Bir dua gibi; “**Işık ve sevgiyle...**” Belki de sa-

dece bir cümle değildir! Terennümünde gizil bir enerji vardır... Birbirine karışan fısıltılar reaksiyona geçer!!! Şarkılarım ve dinleyicilerim çok ayrıcalıklı bir atmosferde kendi cumhuriyetlerini ilan ettiler.

Kapanış değil... Duvarlar yok. Hissettiklerini yaşadıkları yüzölçümünün, daha özgür, daha kalabalık ve sınırsız olması için çabalıyorlar.” (Cumhuriyet Gazetesi / Berat Günçikan – 2004)

2003 yılında müzik marketlere sunduğu bu son best of albümünden sonra, İlhan İrem, 1988 yılından 2004 yılına kadar albümlerini yayınlayan EMİ Müzik ile bağlarını koparır sanatçı. Bunda en büyük etken ise yabancı sermaye ve ayaklı olan müzik şirketinin sanatçının eserlerini yurtdışına pazarlayamaması olur. Eserlerini uluslararası anlamda da dünya insanı ile buluşturmak isteyen sanatçı yeni solukların, yeni heyecanların yolcusu olur.

Cover’lanan İlk İlhan İrem Bestesi

İlhan İrem bir çocuk gibi sevdiği şarkılarının başka yorumcular tarafından yorumlanmasına yıllar boyunca sıcak bakmaz. Şarkılar ilk üretildikleri tarihten itibaren sadece İlhan İrem tarafından yorumlanmış ve hiçbir sanatçının albümüne girememiştir. Bu özel şarkılar kimi zaman sanatçının izin engeline takılmış, kimi zamansa sanatçılar bu konuda çekingenlik göstermiştir.

Sadece TMC Firması, İlhan İrem'in en önemli yapıtlarından biri olan "Konuşamıyorum"a Nilgöl isimli genç bir yorumcunun albümünde yer vermek için, sanatçıdan çok özel koşullarda izin almayı başarır.

İki binli yıllar ile beraber dünyadaki değişimden Türkiye de payını almıştır. Yaşanan sosyal ve kültürel değişim ile ekonomik buhran herkese "Acaba nereye gidiyoruz?" sorusunu sordurmaktadır. İlhan İrem'in 7 Haziran 2005 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Kuzunun Ölümcül Hikayesi" adlı makalesindeki görüşleri oldukça anlamlıdır.

Kuzunun Ölümcül Hikayesi

Türkiye, yeteneksizliği, beceriksizliği çok aşan, sistemli bir hainlikler silsilesi ile karşı karşıya.

Başından beri, gizli/açık söylemleriyle nefrete varan bir karşı duruş sergileyenler..

Laik Cumhuriyet Rejimi'ni ellerinden düşürmediler. Yok edip, hayallerindeki karanlığa dönüştürmek için, bilinçli olarak yere attılar.

Artık bu konunun tarihçesini yazmak...

Menderes'le başlayan satışların, Özal döneminde azgınlaşan insani hiçlenişlerin...

Tarikat kuyruklu eski oy avcılarının...

Sonradan ılımlı islama gizli geçitler açan, "Türk-İslam Sentezi" darbecilerinin...

Amerika icazetli hoşgörü kraliçelerine gülümseyenlerin...

Kendi ikbalinden öte, bütün rüzgarlara, hortumlara eğilenlerin...

Ulusuna hasım olmayı evrensel aydın olmanın birincil koşulu sanan safdillerin...

Bu morarmış günlerin, ne zaman, nasıl karardığını anlatmanın...

Sebeplerin çetelesini tutmanın zamanı çoktan geçti!

Sonuç, isli bir duvar olarak, apaçık ortada; Türkiye, içten/dıştan, işgal günlerinden çok daha vahim bir kuşatma altındadır.

(Paranoya arayıcıları, yukarıdaki güruhun bir yerlerinde...)

Ki, bu vahameti görmemek/isyan etmemek;

Yürekten kör, sağır, dilsiz, ışksız, sevgisiz...

Sıralayacağım bütün diğer sıfatları içinde barındırarak...

Vatansız olmayı gerektirir.

Öylesine bihaber, bozbulanık sulara boğuluyor ki biçarelikler...

Resimler, vecizeler, büstler, heykeller, özü unutulmuş tarihi anıtlara dönüşüyor.

Kurda teslim edilmiş kuzunun ölümcül hikayesinden, kimler irkilecek?

Özgürlük ve demokrasi ninnileriyle...

Ayaklar altından zarıfçe çekilen hürriyeti...

Küresel köstebeklerin kazı alanları olacak, bugünden yitik toprakları...

Nasıl bir aydınlığa sırt çevirdiklerini...

Kimleri parlatarak, ashnda kimlerin esaretine düştüklerini...

Müstemleke kazanlarının dibine kaykıldığını bu güzelim coğrafyanın...

Kimler, ne zaman anlayacak?

Anadolu, acil bir virajda!

Kıvırtmasız, şeffaf, doğru savruluşlu...

En diplerden köpüklenip büyüyen “HAYIR” dalgası bekleniyor.

Işıklı güzel insanlar dışında,

Sönük muhalif kıpırdanışlar darmadağın güvensizliklere hapis...

Yeşil haber ağı, çarpık gündemi almış/götürmüş.

Eğer bu köhneliklere ait değilse insanlar...

“Hayır!” diye çığlıklanmalılar.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde

Türkiye, türban konusundaki savunmasını tıraşlayıp, kaybetmeye gönüllleniyor...

Bilimsel kurumların özerklikleri sıfırlanıyor...

Ulusal bayramların coşkusunu Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin törenlerine benzetiyorlar...

Başbakan, İslam ülkesi olduğunu deklare etmiş, memleketin.

Bunlar daha başlangıç.

Yasadışı kuran kursları, camilerde eğitim ile ortaçağa yolculuklar sürecektir.

"Aydın"lar, hainlik durağından, nice mezar kazıcılarıyla demokrasiye binip...

Çağdaş Dünya ile buluşacaklar (!)

"Türkiye'nin soykırım yaptığını, her açılımda haksız olduğunu" söyleyerek.

Bizim karanlıklar gıpta etmişlerdir;

"Hristiyan Şeriat Mahkemesi" kurulsun, Laik Cumhuriyetin sınırlarında...

Yaşasın Altın! Binlerce Bergama, Türkiye, sağlığımız, feda olsun size!

Barajlar yapılsın antik hazinelerimize...

Uyanmamız için bunlar yetmez! Gelin, kurun şantiyelerinizi...

Ne varsa çıksın altımızda.

İda Dağı satılsın!

Kuzu can çekiyor... Ama ölmedi.

Dişleri kamaşıyor birilerinin!

Tarihsel bir stratejik hatayla, hiç ölmeyecek cevherin sonsuz açılımlarını...

Sınırları önceden bilinen özgürlüklerince kemirerek... .

Korku mağaralarına çevirme peşindeler.

Tabanlarını, bu bataklık acı gölün dibine, canhıraş boğuluş paniğiyle vuracaksın...

Ki, nicedir içinde yaşadığın çamurlardan öte...

Gün ışığı.

Yeniden doğuş!

Yoksa... Ruhun, toprağın... Yok!

Hainlikler, yobazlıklar hep aşıldı tarih boyunca... Aşılır.

Ama, bu kez başka bir şey var ki, son noktası çok zor konulabilecek tehlike;

Başiboş sevgisizlik, gözükkara cahillikle reaksiyona girdi...

Bu denklemin kalabalıkları, ümmete dönüştürülüp ezici çoğunluğa ulaşırsa...

Artık hiçbir şey anlatamazsınız aydınlanmaya dair.

Gelecek tamamen kararır!

Giderek vahşileşen haber bültenleri bunu anlatıyor yıllardır.

Rejimin, demokrasinin dümeninde, özgürlük ve ilerleme yalanlarıyla ortaçağa yönelenler...

Küflü meyveleri iyice büyüyen cehalet ve kafa karışıklığından hoşnut.

“Ne kadar şuursuzluk, o kadar iyi!”

Oysa bilmiyorlar ki; Bu topraklarda, öyle korkunç kazalara izin verilmedi hiç... Verilmez!

Diyelim ki ulaştınız amacınıza...

Batırdığınız, dört denize demir atmış bu devasa geminin altından boğulmadan çıktınız su yüzüne.

İhanet ettiğiniz gökyüzü rahat bırakır mı sizi?

Bu sağır vefasızlık, karanlık sulara sonsuz çırpınıp olur...

Sonrası unutulmuş...

Ölü toprağı...

Suskunluk...

Müjdeli yarınlar hiç yokmuş gibi!

Işık ve sevgiyle...

İlhan İREM

Cumhuriyet - 07 Haziran 2005

Cennet İlahileri

İlhan İrem içinde yeni bestelerinin yer aldığı albümünü 2006 yılı yazının sonlarında müzik marketlere sunar. Çok uzun süren titiz bir çalışmanın ürünü olan “Cennet İlahileri” albümünde dokuz eserini yorumlayan İrem, Garo Mafyan ile beraber hazırladığı bu albümde eşi Hansu İrem’in de sözlerine yer verir. Yapımcılığını T.M.C. adına Mustafa Karahan’ın üstlendiği albümde bir de Melih Kibar bestesi yorumlayan sanatçı “Bile Bile Bilmezcesine” adlı şarkının hikayesini www.michaelshow.net’e şöyle açıklar : “ ‘Bile Bile Bilmezcesine’ , çok özel bir şarkı. 1983 yılında, Çiğdem Talu’yu toprağa verdiğimiz günün gecesinde, Melih bir beste yaptı. Ağıt diyebileceğimiz bu piyano eserine söz yazdım. ‘Bile Bile Bilmezcesine’ yalnızca iki kez sahnede seslendirildi. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilan ediliş kutlamalarıyla ilgili olarak, Melih’in piyanosu eşliğinde konserler vermek üzere, Rauf Denктаş tarafından adaya davet edildik. 15 Kasım 1983’te başlayan, Lefkoşa, Girne, Güzelyurt konserlerinde Melih Şarkıyı enstrümantal olarak piyanosuyla çaldı. Son konser olan Magosa’da şarkıyı söyledim. Şarkı bittiğinde salondaki herkes ağlıyordu. Melih, piyanoya kapanmış hıçkırıyordu. On sene sonra, 1993’te Sabancı

Center’da, ‘Çiğdem Talu’nun Onuncu Ölüm Yıldönümü’ konserinde, Melih Kibar’la birlikte şarkıyı son kez seslendirdim. Şarkı Çiğdem Talu için yazılmıştı. 23 yıl günışığına çıkarmadık. Şimdi, Melih Kibar’a ve kaybettiğimiz tüm aydınlık ruhlara ithaf edilen bir şarkı oldu. Bence Melih Kibar’ın en güzel bestesidir.”

Müziği Melih Kibar’a sözleri İlhan İrem’e ait olan şarkının ölüm ile yaşam arasındaki çelişkiyi anlatan müthiş sözleri ise tarihe geçmeye adaydır.

Bile bile... Bilmezcesine

Güleriz yokluklara
Güleriz o sonsuz uzaklıklara
Güleriz boşluklara
Güleriz o sonsuz yalnızlıklara

Güleriz gökyüzüne
Toprağın zamansız açılan gözüne

Bir çiçek koparsa da
Ölümün bir anda uzanan eli
Sevgisi bizde kalır
Kokusu uzaklardan bulur bizi

Güleriz gökyüzüne
Toprağın zamansız açılan gözüne

Güle ağlıyoruz
Gülüyoruz yaş dolu gözlerle
Bile bile... Özlüyoruz
Arıyoruz
Böyle her şeyi bilmezcesine

Kapkara doğsa güneş
Kapkara yaksa da tüm yürekleri
Kapkara ölüm bile
Karatmaz böylesi özleyişleri

“Cennet İlahileri”, İlhan İrem’in önceki albümünde belirgin bir biçimde yöneldiği mistik ve tasavvufi yönelişin kendini iyice hissettirdiği bir albüm olur. Sanatçı albümü hakkında şunları söyler: “Kendimi bildiğimden bu yana hissettiğim ilahi aşkların daha yoğun açılımı. Müziğimi ve anlatımlarımı hiç olmadığı kadar özgür bıraktım. Düzenlemeler daha rafine, alaturka çalgılar daha doğal ve farklı anlayışla eşlik ediyor melodilere. Hiçbir dönemimde ve hiçbir albümümde, müzikal yetkinliğimi, düşüncelerimi, duygularımı, dinleyicinin algılayış sınırlarına göre, hafifletmedim, sadeleştirmedim. Cennet İlahileri, yolculuğumun vardığı yer ve sonraların rampası. Gezindiğim bütün sözel ve müzikal uzaylardan izler taşırken, şimdilik şaşırtıcı başka dokunuşlar var. Popüler bir müzik şirketinde, piyasaya daha yakın bir albüm hazırlayacağımı düşünenler

için, Cennet İlahileri beklenmedik bir çalışma oldu. “İlhan İrem tamamen uçurdu!” diyenler varmış. Ne diyebilirim ki, ufukları kadar bakışları, sanatçıları, politikacıları var! Bazıları için hiç olmayan, bazıları için hiç ölmeyen güzellikleri anlatıyorum.”

İki Video Klip

Sanatçı “Cennet İlahileri” albümü için iki video klip çeker. Bunlar “Aşk Kapıları” ve “Müjde” adlı şarkılara çekilir. “Aşk Kapıları” klipi, Fatih Camii avlusunda, Meryem Ana Kilisesi’nde ve Galata Mevlevihanesi’nde görüntülenir. İlhan İrem’e, semazenler ve Balet Ozan Yıldırım eşlik eder. Video klip ilahi aşkı, sevginin yüceliğini, dinlerin, insanların kardeşliğini, sınırsızlığı, ayrılıkların olmayışını vurgularken İlhan İrem, izleyicilerine yine gizemli ve özel mesajlar verir. Eylül ayında gösterime giren “Aşk Kapıları” adlı klipin dışında albümün ikinci video klipi “Müjde” adlı şarkıya çekilir. Klipte, kaderleri ortak, değişik gelin temaları işlenir. Töre cinayetlerinde, doğal felaketlerde ölen, öldürülen gelinlerin, Türkiye’nin hikayesinin anlatıldığı video klipin yönetmenliğini ise sanatçının eşi Hansu İrem gerçekleştirir.

“Ruhirevan değilim!”

İlhan İrem bir yandan stüdyoda albümü üzerinde yoğun bir çalışma içindeyken bir yandan görsel ve

yazılı medyada onun ölümsüz şarkısı “Anlasana” konuşulmaktadır. Sibel Can yeni albümü için bir şarkı yazdığını, şarkının sözlerinin bir bölümünün İrem’in “Anlasana” adlı şarkısı ile aynı olduğunu ama bunu bilmediğini söyler. Bu şarkıyı albümünde yorumlamak istediğini de söyleyen Sibel Can, İlhan İrem hakkında basında asılsız iddiaların çıkmasına da sebep olur. İlhan İrem’e ulaşmaya çalıştığını iddia eden Can’ın bu açıklamasından sonra, sanatçının evinden çıkmadığına, toplum dışında yaşadığına dair iddialar ortaya atılır. Konu hakkında açıklama yapan İlhan İrem ise şöyle der: “Anlasana’yı kendi şiiri sandığı için... Gereksiz yere magazin programlarında adım geçtiği için... Özür dilemek ve şarkıyı seslendirmeye izin istemek için, organizatörü yerine kendisi not bıraksaydı, ‘Anlasana’yı albümüne almasına izin verecektim. Çünkü anne sevgisi benim için kutsaldır. Sözcükleri kaybettiği annesine dair hissetmesi yüreğimi burktu. Konuya bağlı olarak, Kıbrıs’ta aylardır hiç evden çıkmadan, mum ışığında yaşadığım söyleniyormuş! Şehir efsanelerindeki gibi dünyadan kopuk, aşırı ciddi, ruhirevan değilim! Rock dinlemeyi, sürat yapmayı, viski ve martini içmeyi, balık yemeyi severim. Ortalarda hiç görünmeyişim ve trans halinde yazdığım şarkıların gizemli atmosferi, İlhan İrem’i bu dünyadan kopuk, yaşamayan bir figür haline getirmemeli. Yakın dostlarım ne kadar neşeli olduğumu bilirler oysa... Bu yanlış yaklaşıma bir şekilde son vermeli. Artık, bana ve meslek kuruluşuna telif ödeyen herkes, her şarkımı, istediği biçimde seslendirebilir!”

YAPITLARI

**Bazen Neşe Bazen Keder /
Birleşsin Bütün Eller**

Bazen Neşe Bazen Keder

Bazen neşe bazen keder, geçiyor ömürler
Yaz geçti bahar geçti, soluyor benizler

Senden hala yok bir haber
Olacaktık hep beraber
Bir gün bana dönseydin eğer

Şen mutlu, şen mutlu el ele
Biz bize, diz dize kime ne
Yanyana, kol kola, göz göze
Sen benim, ben senin, ele ne

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Şanar Yurdatapan

Birleşsin Bütün Eller

Bir dünya olsun ki barışla, sevgiyle aşkla dolu
Bir dünya olsun ki insanların, hepsi birer melekten

Her tarafı çiçekli en yüce duygu kardeşlik
Çağlayan pınarlardan fışkırsın hep mutluluk

Karanlıklardan sıyrılmış
Her zaman hür ve aydınlık
Bir dünya olsun ki artık
Amaçlar bir, yok ayrılık

Karşılıklı bütün sevgiler, kalmasın yaşlı gözler
Dostluk insanlık yolunda, birleşsin bütün eller

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Atilla Özdemiroğlu

**Yazık Oldu Yarınlar –
Haydi Sil Gözlerini
Yazık Oldu Yarınlar**

Hatırlar mısın bilmem, yıllar geçti üstünden
Yağmurlu bir akşamdı, söyledim sevgimi ben
Belki yağmurdu bilmem, süzülen gözlerinden
Utanmış kızarmıştın, kaçmıştın gözlerimden
Yarınlar... Yarınlar bizim demiştin
Yazık oldu yarınlar
Avunurum anılarla
Hani nerde ümitlerim
Hepsi sanki bir rüya

Hani biz bir bütündük, su ile toprak gibi
Döküldük dile düştük, bir solmuş yaprak gibi
Tanrıdan dileğim bu, sevenler, sevilenler
Yarını bekleyenler, olmasın bizim gibi

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Erdal Kızılçay

Haydi Sil Gözlerini

Hep bir ümit uğruna yaşıyoruz hepimiz
Mutluluğun ardından koşuyoruz hepimiz
Kimi pulda parada aşkı arar, kimimiz
Düşünür kara kara, ağlar çaresiz..

Ağlama arkadaş, ağlama aşk için
Şu kısacık hayatta bu yaşlar niçin?
Ağlama arkadaş, ağlama aşk için
Bu günler geri gelmez, gider gençliğin

Boşver boşver arkadaş başka bulursun
Bütün kalbin sevinçle neşeyle dolsun
En kötü günlerimiz hep böyle olsun
Mutluluklar bizimle elem yok olsun

Kapılma hayallere bir gün dönecek diye
Haydi sil gözlerini bakma maziye
Sakın kanma bir daha, kanma tatlı sözlere
Bu ders olsun sizlere, yaşlı gözlere

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Erdal Kızılcay

Anlasana – Ne Güzel Bak Yaşamak

Anlasana

Her sevincin her kederin, en ölümsüz sevgilerin
Sonsuz denen göklerin, her şeyin bir sonu varsa
Ayrılıkların da sonu var, bir gün çıkıp geleceksin
İçimde bir ümit var, yeniden seveceksin

Yıllar var ki ben böyle
Bekliyorum özleminle
Anıların, umutların kaldı bende

Anlasana... Anlasana
Biraz da gerçekleri anlasana

Senden ayrı günlerimi, sana nasıl anlatsam ki
Mevsimsiz çiçekler gibi, yarım kaldım inan ki
Sensizliğin acısını, sen nereden bileceksin
Sen hiçsensiz kalmadın ki, mevsimlerisaymadın ki

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Atilla Şereftuğ

Ne Güzel Bak Yaşamak

Ne güzel bak yaşamak, sevmek her şeyi
Olmak hep böyle el ele, tatmak sevgiyi
Her sabah doğmak yeniden, sevmek her şeyi
Gülmek hep böyle neşeyle unutmak dertleri
Bak güneş ve bahar, kuşlar, çiçekler
Selamlıyor bizi bütün güzellikler
Mutluluğa doğru kanat açalım
Beraber sevgiye barışa koşalım
Asma hiç yüzünü bırak üzölmeyi
Ağlamak sızlamak ne değıştirir ki
Geçmiş i unut da bu günlere bak
Yanarsın, biterse bir gün bu hayat

Söz - Müzik : İlhan İrem

Aranjör “2” : Selçuk Başar

Kuklacı Amca / Hasretim Sana

Kuklacı Amca

Bir varmış bir yokmuş, bu dünyada hiç kimseler yokmuş .

Derken bir kuklacı amca, gelmiş bu sessiz dünyaya
Önce dekorlarını yapmış, sonra kuklalarını salmış
İşte size kocaman bir dünya, yaşayın burada hep
dostlukla

Gel kuklacı gel, gör halimizi
Gel kuklacı gel de kurtar bizi
Kaybettik bizler kardeşliğimizi
Dostluğumuzu, sevgimizi
Gel kuklacı gel, gör halimizi
Gel kuklacı gel de kurtar bizi
Her yerde savaş, açlık, düşmanlık var
Birbirine düştü hep kuklalar

Bir varmış bir yokmuş, bu dünyada kuklalar pek
çokmuş

Kocaman roketler yapmışlar, kuklacıyı bulmak
için uçmuşlar

Derken uzayın derinliklerinde, kuklacı amca'yı
bulmuşlar

Ona geriye dönsün diye, hep bir ağızdan dert yan-
mışlar

Çare bende değil, kendinizdedir bilin

Mutlu olmak için birbirinizi sevin

Söz – Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Şerif Yüzbaşıoğlu

Hasretim Sana

Bir akşam rastladım sana kumsal boyunda
Mümkün mü unutmak gözlerini söyle bana
Söz verdin ayrılmak yoktu ömür boyunca
Aşkımız eridi son yağan yağmurlarla

Gel, bana gel, bitsin bu yalnızlık
Söyle bu muydu vaat ettiğin mutluluk

Hasretim ben sana
Geçen mutlu yaza
Sevdiğim o vefasıza

Her akşam yürürüm yine ben kumsal boyunda
Sevgilim dönüp de hayat ver şu seraba
Bazen de yalvarırım birisine aşık olsan da
Umutsuz gözlerle ağlayıp hak ver bana

Söz -Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Şerif Yüzbaşıoğlu

Ver Elini / Üzülme Dostum

Ver Elini

Bir şey anladın mı bunca seneden, bir gün gibi geçti hemen

Güneşli yollarda koştururken, sanki akşam oldu birden

Şimdi sen böyle bir köşede, küsmüşsün gerçeklere
Gözlerinde eski hatıralar, dönmüşsün geçmişlere

İnan gidenler gelmiyor geri

Yok dünyada kederin yeri

Ver elini gel seninle, unutalım her şeyi

İnan gidenler gelmiyor geri

Üzmekle böyle kendini

Ver elini gel seninle, unutalım her şeyi

Bizden öncekiler ne gördüler, ne umdular, ne buldular

Rüyalar bitince elde kalan, kırık dökük hatıralar

Ne güzel gözlerin bak gülünce, geçmişi silince

Hiç bir derdin kalmaz, inan bana, hayatı sevince

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Selçuk Başar

Üzülme Dostum

Gözlerin dalmış gitmiş neyi arıyor
Günlerin üzüntülerle geçip gidiyor
Yoksa derdin yalnızlık mı söyle dostum
Seni seven, anlayan, hiç kimse mi yok

Derdine çare değil, bu yaşlı gözler
Üzülme dostum sen, bana kulak ver

Kimse seni sevmese de, her şeyi herkesi sev
Sevilmen için tek çare, her şeyi herkesi sev
Günlerin kararsa da, bu güzel hayatı sev
Aşktan ağzın yansa da, her şeyi herkesi sev

Sıkılınca bir şeye, bugünden sonra
Hemen bir şarkı söyle hiç çaren yoksa
Bu şarkı, dilinde, kalbinde sevgiyle
Koş sende benimle en mutlu günlere

Söz - Müzik : İlhan İrem

Aranjör “2” : Timur Selçuk

Havalar Nasıl / Gözünü Seveyim

Havalar Nasıl

Havalar nasıl sizin şehirde, anlat bana güzel kızım
Yağmur yağıyor buralarda, durmaksızın durmaksızın
Uludağ'ın yollarında, Marmara kıyılarında
Dolaşıyor, seni düşünüyorum, durmaksızın durmaksızın

Ne zaman geleceksin
Buraları görmeye
Bu yağmurları dindirmeye

Evet, evet, biliyorum
Biliyorum, çaresizim
Fakat olsun ziyanı yok
Seni seviyorum...

Her şey ne kadar karanlık, bu yağmurun altında
Ve inan bu yollarda, benim gibi sıkılmakta
Bir gün eliln gelecek, kışta kalan bu çocuğu
Yaza doğru götürecekt, onun gözleri de gülecek

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Norayr Demirci

Gözünü Seveyim

Her insan bir şeylerle, oynuyor günümüzde
Gücünün yettiğince, dili döndüğünce
Büyükler küçüklerle, sesliler sessizlerle
Güçlüler güçsüzlerle oynuyor hep böyle

Sen bir garip beni buldun oynuyorsun
Mutsuzluğumla, neşeni buluyorsun
İstediklerin gerçekleşirse
Kendi oyununda, kendin kurban olursun

Oynama, oynama gözünü seveyim
Bende bir gün olsun, gün yüzü göreyim
Asılsız sözlerle, kandırma beni
Çizmişim yolumu, döndürme beni

Tatlı tatlı sözlerle, sevgi dolu gözlerle
Oynatıp durdun beni sen, senelerce
Zaman değiştirmiş, en güçlü sevgileri
İnsan bir gün bıkmış, delice sevse bile

Söz - Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Norayr Demirci

Son Selam / Sensiz de Yaşanıyor Son Selam

Sen tekrar karşıma çıktın, bir gece
Ne aşıklar gibi konuştuk
Ve ne de ağlaştık mecnunlar gibi
Anlaşan yine gözlerimizdi
Anlaşan yine gözlerimizdi

Ruhumda bir yorgunluk
İçimde bir hasret vardı

Seni kaybedeceğim meçhul zamana
Gidiyordun
Gidiyordun son defa selamlayarak
Bırakıp beni bir yol ağzında

Selam, selam, selam sana
Selam, selam, selam sana

Her anımın düşüncesi, özlemlerin en yücesi
Selam, selam, selam sana
Son defa, son defa, selam sana
Elveda . . . elveda . . . elveda

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Norayr Demirci

Sensiz de Yaşanıyor

Gittiğin gün, hayat bitti sanmıştım
Gittiğin gün, ölümü yaşamıştım
Gittiğin gün, zaman durdu sanmıştım
Meğerse ben yanılmışım

İşte hayat, yine akıp gidiyor
İşte hayat, sensiz de yaşanıyor
İşte hayat, böyledir deniyor
Zaman her şeyi siliyor

Öyle uzak, şimdi bana, yaşadığım hatıralar
Bir bulanık film (resim) sanki, senle dolu dakikalar
Bak yine de zaman zaman, düşünürsem gözlerini
Her yanıma anlatılmaz yemyeşil bir sızı kaplar

Bence artık, sen sönmüş bir güneşsin
Bence artık, sen yankısız bir sessin
Bence artık, soluksuz bir nefessin
Bence artık, herkes gibisin

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Norayr Demirci

Sen Bilirsin / Ayrılık Akşamı
Sen Bilirsin

Sana nasıl muhtacım, anlatsam gelir misin?
Anlatayım bir dinle, yine de sen bilirsin

Sahillere dalgalar
Dalgalara rüzgarlar
Rüzgarlara bulutlar muhtaç
Ben sana muhtacım, ben sana susamışım
Yine de sen bilirsin

Şöyle bir düşün sevgilim, senin için ben neyim
Benim için her şeysin, yine de sen bilirsin

Bulutlara yağmurlar
Yağmurlara topraklar
Topraklara ağaçlar muhtaç
Ben sana muhtacım, ben sana susamışım
Yine de sen bilirsin

Gel de yaşansın şarkılar, uzak olsun uzaklıklar
Yalnız kalsın yalnızlıklar, yine de sen bilirsin

Ağaçlara çiçekler
Çiçekler mevsimler
Mevsimlere zamanlar muhtaç
Ben sana muhtacım, ben sana susamışım
Yine de sen bilirsin

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Norayr Demirci

Ayrılık Akşamı (Konuşamıyorum)

Sazlıklardan havalanan, bir ördek gibi sesin
Ürkek şaşkın kararsız, duyuyorum
Ve sen bir gökkuşağı kadar, güzelsin
Rengarenk ve az sonra gidecek, görüyorum
Ve ben yağmurlar altında bir yolcu
Islak yorgun tutkulu, yürüyorum

Sensiz, ben yolumu bulamam
Haykırmak istiyorum
Konuşamıyorum... Konuşamıyorum...

Konuşursam, gözyaşlarım beni boğacak
Biliyorum, duyuyorum, görüyorum
Konuşamıyorum

Bu ayrılık akşamında, sen sustuğuma bakma
Konuşmaya gücüm yok, beni anla
Söyleyemediklerimi, bak gözlerimden anla
Her zaman yanımda kal, hiç bırakma

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Norayr Demirci

Bir Zamanlar / Yeni Bir Şarkı Bir Zamanlar

Bugünlerde bir sel gibi coşsa da kalbin
Gün gelirden bir göl olur, bir yere sinersin
Aşk bir yağmur, yağar yağarda, bir gün dinersin
Saatlerin sesleriyle, unuttur gidersin

Bir zamanlar bir sevgilim vardı benim dersin
Çıglıkların susar bir gün, kendine gülersin
Bir zamanlar bulutlarda koşan yüreğin
Sevgimizi taşımaz olur, yere inersin

Zamanın aldığını, hiçbir şey almıyor
Ne güzellik ne heyecan ne sevgi bırakıyor

Hayat gibi gelip geçici, bizim de sevgimiz
Kötülüklerden güzellikle el ele geçmeliyiz
Arasan da gelecekte eski günleri
Her şey geçer sen kalırsın, ıssız bir yol gibi

Bir zamanlar maziye bak ne kadar şendik deriz
Sen yoluna, ben yoluma, çeker gideriz

Söz-Müzik : İlhan İrem
Düzenleme: Norayr Demirci

Yeni Bir Şarkı

Sen ve ben, yeni bir bestenin sözleriyiz biz
Ve yeni bir şarkı gibi bizim sevgimiz
Işıl ışıl gözlerle, cıvıl cıvıl sözlerle
Söylendikçe söylenmeliyiz
Bitemeyiz, bitemeyiz, bitemeyiz biz
Sen ve ben, sen ve ben şarkı gibiyiz

Sen ve ben, bir engin denizin dalgalarıyız biz
Bir güneşli sahil gibi bizim sevgimiz
Yorulsak da yarı yolda, eğer esen bir kasırga
Ve görülen bir sahil varsa
Duramayız, duramayız, duramayız biz
Sen ve ben, sen ve ben deniz gibiyiz

Sen ve ben bir kağıt ve kalem gibiyiz
Ve doyumsuz bir roman bizim sevgimiz
Sevgi dolu sayfaları, en güzel yerinde kapatıp
Bu romanı yarım bırakıp
Gidemeyiz, gidemeyiz, gidemeyiz biz
Sen ve ben, sen ve ben roman gibiyiz

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme: Norayr Demirci

Er Mektubu Görülmüştür / Bal Ağızlım Er Mektubu Görülmüştür

Bir koğuş kalk komutu inince gözlerime
Her şey rüyada kalır gelmişim ben askere
Devleşen hasretlerim dizildikçe günlere
Daha bir bakar oldum, mektuplarla resmine

Geli geliversen tezkere, gidi gidiversek evlere
Ayrılık balyoz gibi, vuruyor beyinlere
Geli geliversen tezkere, gidi gidiversek evlere
Dertler yıldızlar kadar, sığmıyor gecelere

Atışlarda dizilir sıra sıra hedefler
Hedeflerde gizlenir, sevgililer, bebekler
Sanki mermi değil de, yürekleri fırlatır
Yar diye sarılıp da yattığımız tüfekler

Nöbetlerde süngüye takılınca anılar
Yetmez olur şarkılar, yakılan sigaralar
Bir bir çıkar takvimler, karalanır çarpılar
Tezkereye aylar var, kilitlenir dudaklar

Gözlerin mavi mavi, uzakta bir hedef gibi
Gözlerim gözlerinde, göklerde güneş gibi
Uzaklarda iç içeyiz, iki deli ateş gibi

Geli geliversen tezkere, gülü gülüversem ben yine
Günler yağmurlar gibi yağıyor gözlerime

Güzelim gözlerine, yağmurlar inmesin
Sen benim düşlerimde günlük güneşliksin
Yine geldi ilkbahar, kavuşmak yaklaşıyor
Dönüşümü düşünüp her zaman gülmelisin

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Esin Engin

Bal Ağızlım

Bal ağızlım, sen konuşunca gökyüzü açılıyor
Yeryüzünün dört yanına baharlar saçılıyor
Yosun tutsa yürekler, yıkılsa bütün ümitler
Her kelimen dünyayı, yeniden yaratıyor

Ben bir ay, sen ışığım, ben gece, sen sabahım
Sen tarla, ben aşkınla dalgalanan başağım
Bu kurumuş dünyaya ben seninle aşığım
Gönlüm sanki bir kovan, dolu dolu sevginle

Bal ağızlım her günüm bir petek bal seninle
Geliyorsun, seviyorsun, örüyorsun, gidiyorsun, (gitme)
Sen iğnesiz arımsın, ağzından bal akıyor
Meyve dolu dalımsın, ağzından bal akıyor
Alım, yeşil, sarımsın, ağzından bal akıyor

Hasat günü gelmeden, kurumasın ekinler
Baharları sırtlayıp, göç etmesin leylekler
Bal ağızlım canım, dün bugün yarınım
Sen susarsan yanımda, hiç kahr ölümle

Köhnetilmiş insanlar, unutulmuş doğrular
Bu yaşlı dünyaya kalan, yaşlanmış bir sürü yalan
Bal ağızlım, gitme geri, ballandıralım zehirleri
Üzülme her şey düzelir, görürlerse sevgimizi

Söz-Müzik : İlhan İrem

Düzenleme : Esin Engin

ALBÜMLER:

- 1 - ' İLHAN İREM – 1973/1976 / 1976**
- 2 - Sevgiliye / 1979**
- 3 - Bezgin / 1981**
- 4 - Pencere / 1983**
- 5 - Köprü / 1985**
- 6 - Ve Ötesi / 1987**
- 7 - Dünden Yarına / 1988**
- 8 - Uçun Kuşlar Uçun / 1989**
- 9 - Pencere ... Köprü... Ve Ötesi / 1990**
- 10- İlhan-ı Aşk / 1992**
- 11- Koridor / 1994**
- 12- Romans / 1994**
- 13- Sevgililer Günü (Best Of 1) / 1995**
- 14- Aşk İksiri & Cadı Ağacı (Best Of 2) / 1997**
- 15- Hayat Öpücüğü (Best Of 3) / 1998**
- 16- Bezginin Gizli Mektupları / 2000**
- 17- Uçuk Mavi Pencere / 2000**
- 18- Bulutlara Köprü / 2000**
- 19- Düşler Ve Ötesi / 2000**
- 20- Seni Seviyorum / 2001**
- 21 - Bir Meleğe Aşık Oldum / 2003**
- 22 - Işık ve Sevgiyle 30 Yıl / 2004**

İlhan İrem 1973-1976
(1976) Diskotür

İlhan İrem'in 1976 yılında yayınlanan bu ilk LP'si sanatçının sanat yaşamının ilk üç yılında yayınlanan 45'liklerinin bir arada bulunduran önemli bir arşiv albümü olmuştur.

- 1- Yazık Oldu Yarınlara
- 2- Bazen Neşe Bazen Keder
- 3- Ver Elini
- 4- Anlasana
- 5- Hasretim Sana
- 6- Konuşamıyorum
- 7- Sen Bilirsin
- 8- Havalar Nasıl
- 9- Haydi Sil Gözlerini
- 10- Birleşsin Bütün Eller
- 11- Ne Güzel Bak Yaşamak
- 12- Bir Varmış Bir Yokmuş
- 13- Gözünü Seveyim
- 14- Sensiz de Yaşanıyor

Sevgiliye (1979) Yavuz Plak

İlhan İrem'in Esin Engin ile beraber hazırladığı ikinci P.'si fagottan timpaniye klasik müzik orkestrasyonunda kullanılan tüm enstrümanların kullanımından oluşmuştur. Bu albümünde sanatçının 1979 yılında Eurovision şarkı yarışması Türkiye finallerine kalan şarkısı "Bir Yıldız" da yer almıştır.

- 1- Hoş geldin
- 2- Sevgi Yetmez
- 3- Bunalım
- 4- Sabah
- 5- Günden Güne
- 6- Yeni Bir Şarkı
- 7- Bir Yıldız
- 8- Bir Zamanlar
- 9- Yıllanmış Şarap
- 10- Aşk Değil Nefret Değil
- 11- Çocuk Oyunu
- 12- Güle Güle

Bezgin

(1981) Türküola

İlhan İrem'in askerlik dönemine ait olan bestelerden oluşan "Bezgin" albüm sanatçının müzikal kariyerindeki en karamsar ve en alaturka müzik özellikleri taşıyan albümü olmuştur. Türk pop müziğinin Arabesk müziğe yenik düştüğü yıllar olan seksenlerin başında müzik marketlere sunulan bu albüm müzik eleştirmenleri tarafından "Acaba İlhan İrem de mi arabeske göz kırpmıyor?" şeklinde yorumlanmış olsa da albüm incelendiğinde yerel ile evrensel soundların mükemmel bir bileşkesinden oluştuğu ve bu tez ile alakasız olduğu anlaşılmaktadır.

- 1- Bezgin
- 2- Yolgeçen Hanı
- 3- Çöküntü
- 4- Ölmüş İçimde Hasret
- 5- Olanlar Olmuş
- 6- Yemyeşil Bir Deniz
- 7- Yorgun Argın
- 8- Ne Diyorsun
- 9- Ben Değilim
- 10- Saçların Sarmaşıklar

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

Kurgu ve Müzikal Kreasyonlar: İlhan İrem

Efeetler: İlhan İrem

Yapım Asistanı: Bülent Tezcan

Bas Gitar: Melik Yirmibir

Gitar: Berç Yenal - Erdem Sökmen

Davul: Nur Yenal

Klavyeler: Turan Yükseler - Uğur Dikmen

Perküsyon: Arto Tunç

Ud: Mutlu Torun

Kanun: Halil Karaduman

Tambur: Murat Bardakçı

Vokaller: İlhan İrem - Nilgün Onatkut - Nisan Bener

Orjinal Düzenlemeler: Memet Duru

Pencere (1983) Türküola

İlhan İrem kendi kurguladığı öykünün ilk ayağı olan “Pencere” aynı zamanda sanatçının romantik dönemine ait olan son albümde olma özelliğini taşımaktadır. İlk kez Melih Kibar ile çalışan sanatçı bu albümü ile altın plak almıştır.

- 1- Dünya Penceresi (Enstrumantal)
- 2- Günaydın
- 3- İlk Gülücükler
- 4- Dünya
- 5- İnanmak
- 6- İster İnan İster İnanma
- 7- Düğün Evi Penceresi
- 8- Ne demekse?
- 9- Terazî
- 10- Sevecen
- 11- Sıkılmasın İçin
- 12- Yaşlılık Penceresi
- 13- Yalnızlık Penceresi
- 14- Bir Başka Dünyanın Penceresi
- 15- Ve Ötesi (Enstrümantal)

Sözler ve Müzikler İlhan İrem

Düzenlemeler: Melih Kibar

Şiir Özdemir Asaf Yalnızlık Penceresi

Öykü ve Müzikal Kurgu: İlhan İrem

Efeetler: İlhan İrem

Yapım Asistanı: Bülent Tezcan

Bas Gıtar: Onno Tunç - Yaz Baltacıgil

Gitar: Berç Yenal - Erdem Sökmen

Akustik Gitar: Neşet Ruacan - Onno Tunç - İlhan İrem

Davul: Cezmi Başegmez

Klavyeler: Turan Yükseler - Melih Kibar - Artun Sürmeli - Uğur Dikmen

Perküsyon: Orhan Topçuoğlu - Arto Tunç - Okay Temiz

Perdesiz Bas Solo: Onno Tunç (Yaşlılık Penceresi)

Yaylılar: İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası Yaylı Sazlar

Ut: Mutlu Torun

Kanun: Ruhi Ayangil

Yaylı Tambur: İhsan Özgen

Ney: Süleyman Ergüner

Vokaller: İlhan İrem - Sevingül Bahadır - Nejat Yavaşoğulları- Nilgün Onatkut – Yusuf Bütünley

Köprü

(1985) Türküola

İlhan İrem'in "Pencere... Köprü... Ve Ötesi..." adlı üçlemesinin ikinci ayağı olan "Köprü" sanatının tamamen elektronik müziğe yöneldiği ilk albümdür. "Pencere" albümünde başlayan bireyin yaşam hikayesinde başından geçenler "Köprü" albümde ölüme kadarki evreleri içermektedir.

- 1- Köprüden Önce Son Çıkış (Enstrümantal)
- 2- Kovalamaca
- 3- Kaza Geliyorum Demez (Enstrümantal)
- 4- Görüntüler
- 5- Hallaç
- 6- Bir şeyin Bitişi
- 7- Sırat Köprüsü (Şeytan dansı)
- 8- Küçük Hesaplar
- 9- Öncenin Sonrası (Enstrümantal)
- 10- Serpintiler
- 11- Sihirli Aynalar
- 12- Yükseliş
- 13- Her şey Dönüyor
- 14- Üçüncü Dünya Savaşı
- 15- Bırak Kalsın Öylece
- 16- Her şey Donsun Kaskatı
- 17- Donuk Görüntüler (Enstrümantal)
- 18- Donuk Yolculuk

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

Şiir Özdemir Asaf (Bir Şeyin Bitişi – Hallaç)

Öykü ve Müzikal Kurgu : İlhan İrem

Efektlér: İlhan İrem

Yapım Asistanı: Bülent Tezcan

Bas Gitar: Aykut Gürel

Gitar: Berç Yenal - Erdem Sökmen

Davul: Ahmet Altuğ

Klavyeler: Melih Kibar - Artun Sürmeli - Uğur
Dikmen

Perküsyon: Orhan Topçuoğlu - Arto Tunç - Okay
Temiz

Flugel Horn: Şenova Ülker

Music Computer: Melih Kibar

Ut: Mutlu Torun

Kanun: Ruhi Ayangil

Kemençe: Tambur İhsan Özgen

Kaval: Mey Ali Yılmaz

Vokaller: İlhan İrem ve Seden Kutlubay

Ve Ötesi

(1987) Türküola

Sanatçının 1983 yılında başladığı üç albümlük senfonik öykünün son ayağı olan “Ve Ötesi” önceki albümden daha romantik bir “sevgi” albümü olarak akıllarda kalmıştır. Sanatçının Akdeniz Akdeniz müzik yarışmasında ses getiren “Samanyolu” adlı şarkısının da yer aldığı bu albümde Aykut Gürel & İlhan İrem ortaklığı da başlamıştır.

- 1- Kanat Sesleri (Enstrumantal)
- 2- Gezgın
- 3- Yankılar
- 4- Esinti
- 5- Bazı Akşamlar (Samanyolu)
- 6 -Bak Şu Aynaya
- 7- Bir Müjde Var (Yakında) (Enstrümantal)
- 8- İlk Uyanış (Enstrumantal)
- 9- Sevgi Sevgiyle Çoğalır
- 10- Hoşgörü
- 11- Ateşböceğı
- 12- Hiçbir şey
- 13- Dev Bir Çiçek
- 14- Taş Devri
- 15- Ay Tozları
- 16- Sır
- 17- Bir şey Anlamadım
- 18- Işık Çocuklarının Doğumu (Enstrümantal)

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

Düzenlemeler: Aykut Gürel

Öykü ve Müzikal Kurgu: İlhan İrem – Efektler :
İlhan İrem

Yapım Asistanı: Bülent Tezcan

Bas: Gitar Aykut Gürel

Gitar: Berç Yenal

Davul: Ahmet Altuğ

Klavyeler: Tarık Sezer

Flüt: Tahsin Ünüvar

Çello: Tarık Sezer (Yankılar)

Perküsyon : Orhan Topçuoğlu

Ney : Ercan Irmak

Vokaller : İlhan İrem ve Sevingül Bahadır

Dünden Yarına
(1988) –TİM Müzik– KENT Müzik

İlhan İrem'in 15. sanat yılında müziksevere ilk dönem çalışmaları ile geleceğe dair ortak bir payda sunmayı amaçlayan albümde yetmişli yılların hitleri dönemin soundu ile Aykut Gürel tarafından yeniden düzenlenmiş ve müziksevere sunulmuştur. Yeni şarkıların da yer aldığı albüm geçmiş ile doksanlı yılların İlhan İrem yapıtlarına bir köprü özelliği taşımaktadır. Sanatçının 1988 yılında Eurovision Türkiye finalinde yarışan "Yurtta Barış Dünyada Barış" adlı şarkısı da ilk kez bu albümde yayınlanmıştır. TİM Müzik Firması 1989 yılında bu albümün yayın haklarını KENT Müzik'e devretmiştir.

- 1- Ali-Veli-Maria
- 2- Anlasana
- 3- Teke Tek
- 4- İşte Hayat
- 5- Buruk
- 6- Acaba
- 7- Yurtta Barış Dünyada Barış
- 8- Yazık Oldu Yarınlar
- 9- Vesaire
- 10- Konuşamıyorum
- 11- Sen Bilirsin
- 12- Haydi Sil Gözlerini
- 13- Kafadan Kontak

Sözler ve Müzikler : İlhan İrem

Düzenlemeler: Aykut Gürel

Müzikal Kurgu ve Kreasyon: İlhan İrem

Bas: Aykut Gürel

Davul: Ahmet Altuğ - Konuşamıyorum: Cezmi Başeğmez

Percussion ve Davul Program: Aykut Gürel

Klavyeler: Cengiz Maltepe - Cengiz Özdemir

Gitar: Gür Akad - Berç Yenil

Ney: Ercan Irmak

Perdesiz Gitar: (Buruk): Erkan Uğur

Vokaller: Seden Kutlubay - Sevingöl Bahadır -

Gölgün Yıldız - Gür Akad - Refia Çetintürk

Uçun Kuşlar Uçun (1989) KENT Müzik

Sanatçının daha sonra İngiliz EMİ tarafından satın alınarak Emı –Kent olacak müzik şirketi ile iki binli yıllara kadar gidecek uzun soluklu çalışmasının ikinci ürünü olan “Uçun Kuşlar Uçun” albümünde önceki albümünde olduğu gibi Aykut Gürel ile çalışmıştır. Albümde sanatçının önemli klasiklerinden biri olan “Olanlar Olmuş”un yeni bir düzenlemesi de yer almıştır.

- 1- Gemiler Döner Geriye
- 2- Uçun Kuşlar Uçun
- 3- Kızım İçin
- 4- Şampiyon
- 5- Şartlı Refleks
- 6- Bugün Nisanın Biri
- 7- Mesaj
- 8- Sonsuza Değın
- 9- Heyamola
- 10- Olanlar Olmuş
- 11- Otomatik
- 12- Tahtırevalli
- 13- Gel Bir Oyun Oynayalım
- 14- Derin Uyku
- 15- Gülen Elma, Ağlayan Nar
- 16- Koridora Doğru

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

Düzenlemeler: Aykut Gürel

Müzikal Kurgu ve Efektler: İlhan İrem

Fotoğraf Ön Kapak İllüstrasyon: Orhan Çetin

Kuşlar Fotoğrafı: Kamil Seyhan (Kuş Cenneti Milli Park Şefi)

Prodüktör: İlhan İrem

Bas Gitar ve Klavyeler: Aykut Gürel

Davul Durum Computer Prog: Aykut Gürel

Derin Uyku - Gülen Elma Ağlayan Nar: Cengiz Teoman

Percussion: Cengiz Teoman

Gitar: Gür Akad

Gemiler Döner Geriye - Tahtırevalli - Gülen Elma Ağlayan Nar - Derin Uyku: Berç Yenal

Perdesiz Gitar: Derin Uyku: Erkan Oğur

Ud (Olanlar Olmuş): Mutlu Torun

Vokaller (Şampiyon - Şartlı Refleks - Mesaj - Heyamola): Seden Gürel - Gür Akad

Pencere... Köprü... Ve Ötesi... **(1990) Özer Müzik**

İlhan İrem'in seksenli yıllarının özeti olan "Pencere... Köprü... Ve Ötesi" albümlerinde yer alan şarkılardan bir seçmenin yer aldığı bu albümde sanatçı bu üçlemeden özel olarak seçtiği şarkılara yer vermiştir.

- 1- Dünya Penceresi (Enstrümantal)
- 2- İlk Gülücükler
- 3- Dünya
- 4- İnanmak
- 5- İster İnan İster İnanma
- 6- Terazî
- 7- Sevecen
- 8- Gece Yolculuğu
- a) Yaşlılık Penceresi
- b) Yalnızlık Penceresi
- 9- Köprüden Önce Son Çıkış (Enstrümantal)
- 10- Küçük Hesaplar
- 11- Sihirli Aynalar
- 12- Donuk Yolculuk
- 13- Yankılar
- 14- Samanyolu (Bazı Akşamlar)
- 15- Sevgi Sevgiyle Çoğalır
- 16- Ay Tozları
- 17- Dönüş Yolculuğu (Enstrümantal)

İlhan-ı Aşk

(1992) - Kent Müzik

Sanatçının doksanlı yıllara ait en çok ses getiren albümlerinden biri olan “İlhan-ı Aşk”ın en büyük özelliği İrem’in ilk kez eşi Hansu İrem’e ait şiirleri besteleyip yorumlamasıdır. Bu albümde İlhan İrem- Garo Mafyan ortak çalışmaları da başlamıştır.

- 1- Ara Ara Beni Ara
- 2- Ruh Gibi
- 3- Hayatın Üçüncü Gözü
- 4- İlhan-ı Aşk
- 5- Öyle Durma
- 6- Sürgün Gibi Masallarda
- 7- Güneş Tutulması
- 8- Dön
- 9- Yağma Yağmur
- 10- Daima
- 11- Belki
- 12- Bitti
- 13- Cennetin Kıpırtıları (Enstrümantal)

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

Sürgün Gibi Masallarda: Hansu İrem - İlhan İrem

Düzenlemeler: Garo Mafyan - Güneş Tutulması:

Uğur Başar

Cennetin Kıpırtıları: İlhan İrem

Müzikal Kreasyonlar ve Kurgu: İlhan İrem

Fotoğraf: Orhan Çetin

Prodüktör: Ümit Güner

Klavyeler: Garo Mafyan

Music Computer Programing: Garo Mafyan

Gitar: Gür Akad

Percussion: Orhan Topçuoğlu

Ney: Ercan Irmak

Ud: Mutlu Torun

Kanun: Ruhi Ayangil

Kemençe: Ahmet Kadri Rizeli

Yaylı Tambur ve Alaturka: Keman Ergin Kızılay

Koridor

(1994) Kent Müzik

İlhan İrem'in doksanlı yıllara ait olan son özgün albümü olan "Koridor"un en önemli özelliği sanatçının bu albümünde çizgisini daha derinlere taşımasıdır.

- 1- İki Duvar Arasında
- 2- Merhaba Koridor
- 3- Don Kişot
- 4- Gül Kokulu Çeyiz Sandığı
- 5- Ninni Sevgilim
- 6- Gece Perisi
- 7- Görüşmeyelim
- 8- Sarıl Sarmaşık Sarı Gülüm
- 9- Bir Ateş Yaktın
- 10- Gizli Mesaj
- 11- O Benim Gözü Pek Yalnızlığım
- 12- Kapılar... Kapılar... Kapılar...
- 13- Krizalit Kristalin

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

İki Duvar Arasında: Hansu İrem - İlhan İrem
Gül Kokulu Çeyiz Sandığı - Krizalit Kristalin - Gece

Perisi -O Benim Gözüpek Yalnızlığım: Hansu İrem
Krizalit Kristalin ve Gece Perisini seslendiren Hansu
İrem

Düzenlemeler: İlhan İrem - Garo Mafyan

Öykü ve Müzikal Kurgu: İlhan İrem

Art Direktör: Hansu İrem

Fotoğraflar: Muzaffer Kantarcıoğlu

Prodüktör: Ümit Güner

Klavyeler: Garo Mafyan

Gitar: Gür Akad

Davul: Tony Fields

Perdesiz Gitar: Erkan Oğur

Ney: Ercan Irmak

Kemençe: Ahmet Kadri Rizeli

Ut ve Yaylı Tambur: Ergin Kızılay

Romans

(1994) - Kent Müzik

İlhan İrem'in "Koridor" albümünde yer alan romantik şarkılarından oluşan "Romans" albümünde albümle aynı adı taşıyan bir enstrümantal eser de yer almaktadır.

- 1- Akşamüstleri
- 2- Merhaba Koridor
- 3- Gül Kokulu Çeyiz Sandığı
- 4- Sarıl Sarmaşık Sarı Gülüm
- 5- Krizalit Kristalin
- 6- İki Duvar Arasında
- 7- Gece Perisi
- 8- Ninni Sevgilim
- 9- Romans (Enstrümantal)

Sevgililer Günü

(The Best Of İlhan İREM / 1) (1995) – Kent Müzik

İlhan İrem'in best of albüm serisinin ilki olan "Sevgililer Günü" doksanlı ve seksenli yıllara ait romantik eserlerinden oluşmaktadır.

- 1- Anlasana
- 2- Hoş Geldin
- 3- Son Selam
- 4- Sazlıklardan Havalanan
- 5- Kızım İçin
- 6- Şartlı Refleks
- 7- Ay Tozları
- 8- Esinti
- 9- Günden Güne
- 10- Yazık Oldu Yarınlara
- 11- Buruk
- 12- Bir Yıldız
- 13- Sevecen
- 14- Samanyolu
- 15- Olanlar Olmuş
- 16- Gemiler Döner Geriye

Aşk İksiri & Cadı Ağacı

(The Best Of İlhan İREM / 2)(1997) - Kent Müzik

Hayranlarından gelen talepler sonucunda bütün diskografisini dijital ortama aktarmaya başlayan İlhan İrem bu albümünde daha çok yetmişler ile seksenli yıllara ait olan eserlerini kullanmıştır.

- 1- Havalar Nasıl
- 2- Ben Değilim
- 3- Yemyeşil Bir Deniz
- 4- Bir Otel Odasında
- 5- Bunalım
- 6- Yankılar
- 7- Hoşgörü
- 8- Sevgi Sevgiyle Çoğalır
- 9- Bir Şeyin Bitişi
- 10- Hiçbir şey / Dev Bir Çiçek
- 11- Sihirli Aynalar
- 12- Gece Yolculuğu
- a-Yaşlılık Penceresi
- b-Yalnızlık Penceresi
- 13- Donuk Yolculuk
- 14- Koridora Doğru

Sözler ve Müzikler: İlhan İrem

Bir Şeyin Bitişi - Yalnızlık Penceresi / Şiir: Özdemir Asaf

Bir Otel Odasında / Şiir: Nazım Hikmet

Sanat Yönetmeni: Hansu İrem

Kapak Tasarım ve Fotoğraf Kompozisyonları:
Hansu İrem

Fotoğraflar: Muzaffer Kantarcıoğlu

Düzenlemeler

Havalar Nasıl: Norayr Demirci

Yemyeşil Bir Deniz - Ben Değilim: Mehmet Duru

Bir Otel Odasında: İlhan İrem

Bunalım: Esin Engin

Yankılar: Aykut Gürel

Hoşgörü: Aykut Gürel

Sevgi Sevgiyle Çoğalır: Aykut Gürel

Bir Şeyin Bitişi: Melih Kibar

Hiçbir Şey / Dev Bir Çiçek: Aykut Gürel

Sihirli Aynalar: Melih Kibar

Gece Yolculuğu: Melih Kibar

Donuk Yolculuk: Melih Kibar

Koridora Doğru: İlhan İrem

Hayat Öpücüğü

(The Best Of İlhan İREM / 3) (1998) – Kent Müzik

İlhan İrem'in üçüncü best of albümü olan "Hayat Öpücüğü"nde sanatçının 1990 yılında Eurovision Türkiye Finalleri'nde yarıştığı "Komedi" adlı şarkısı da ilk kez yayınlanmıştır."Komedi" ile İlhan İrem 1990 Eurovision Türkiye finallerinde üçüncü olmuştu. Bu albümde sanatçının "İlhan-ı Aşk" albümü için hazırladığı ve albümdeki yoğunluk nedeni ile yer veremediği "Sevginin O Gelmez Yazları" adlı şarkısı ile "Koridor" albümü için hazırlanan ama müzikal öykü ile örtüşmediğini düşündüğü için son dakikada albümden çıkarttığı "Her şeysin" adlı şarkılara da ilk kez yer verilmiştir.

- 1- İşte Hayat
- 2- Er Mektubu Görülmüştür
- 3- Haydi Sil Gözlerini (Boş ver Arkadaş)
- 4- Ver Elini
- 5- Bak Şu Aynaya
- 6- İster İnan İster İnanma
- 7- Sevginin O Gelmez Yazları
- 8- Bugün Benim Doğum Günüm
- 9- Sen Bilirsin
- 10- Yurtta Barış Dünyada Barış
- 11- Ali-Veli-Maria

- 12- Terazi
- 13- Komedi
- 14- Her şeysin
- 15- Heyamola
- 16- Gezgin
- 17- Yükseliş

Sözler ve Müzikler : İlhan İrem

Sanat Yönetmeni ve Kapak Tasarımı: Hansu İrem

Fotoğraflar: Hansu İrem

Düzenlemeler

İşte Hayat – Haydi Sil Gözlerini - Sen Bilirsin -

Ali-Veli-Maria - Bak Şu Aynaya: Aykut Gürel - 1988

Er Mektubu Görülmüştür: Esin Engin- 1980

Ver Elini: Selçuk Başar – 1975

Yurtta Barış Dünyada Barış – Garo Mafyan

Bezginin Gizli Mektupları

(2000) EMI – Kent

İlhan İrem iki bin yılında 1981 yılından ardı ardına yayınladığı dört albümü dijital ortama aktararak müziksevere sunmak ister. Bunun ilk örneği sanatçının Memet Duru'nun müzik yönetmenliğinde gerçekleştirdiği “Bezgin” adlı albüm olmuştur. Albüm “Bezginin Gizli Mektupları” adı ile CD olarak yayınlanmıştır.

Uçuk Mavi Pencere

(2000) EMI – Kent

1983 yılında Melih Kibar'ın müzik yönetmenliğinde yayınlanan “Pencere” albümü “Uçuk Mavi Pencere” adı ile CD olarak müzik marketlere sunulmuştur. Sanatçı albümün yeniden yayınlanmasını şu sözlerle yorumlamıştır: “Bu albüm, İlhan İrem'in, “Pencere...Köprü...Ve Ötesi...” adlı rock senfonisinin özel kayıtlarından oluşan birinci bölümünü içermektedir. İlhan İrem'in 1980-1987 yılları arasında yazarak üç albüm halinde yayınladığı, kesintisiz yüz kırk dakikalık müzikal öykünün, o yıllardaki stüdyo çalışmaları sırasında ve daha sonraki yıllarda, sanatçının özel arşivi için bazı değişikliklerle, aslına uygun ola-

rak tekrar yorumlanıp kaydedilmiş görkemli bir yapıt! Doğumdan yaşam ötesine uzanan bu fantastik serüven, müzik tarihimizin ilk Senfonik Rock ürünüdür.

İlhan İrem'in inanılmaz bir müzikal seyahatle mistik / metafizik boyutlardan evrensel sevgiyle kanatlanışını... "Işık ve Sevgiyle" anlatımının ilk tohumlarını... Çeyrek yüzyılı aşan, sıradışı bir müzikal yetkinliğin ilk radikal başkaldırısını duyumsayacaksınız. Çağdaş ozanın, "uyanış"ından "İrem Bağları"na sürdürdüğü yolculuğun yüksek derinliklerinde, gönül gözünüzün sonsuza açılan dokunuşlarıyla uçuşacaksınız...

Bulutlara Köprü **(2000) - EMI -Kent**

İlk olarak 1985 yılında yayınlanan "Köprü" albümü CD olarak ve "Bulutlara Köprü" adıyla yayınlanır.

Düşler Ve Ötesi **(2000) - EMI - Kent**

İlk olarak 1987 yılında yayınlanan "Pencere... Köprü... Ve Ötesi" albüm üçlemesinin üçüncü durağı olan "Ve Ötesi" albümü 2000 yılında "Düşler Ve Ötesi" adı ile CD olarak müzik marketlere sunulur.

Seni Seviyorum

(2001) - EMI - Kent

Uzun süren bir best of albüm serisinden sonra müzik marketlere sunulan, ilk özgün İlhan İrem bestelerinden oluşan “Seni Seviyorum” albümünde sanatçı tasavvuf müziğinden örnekler sunmuştur.

- 1- Dua
- 2- Korku
- 3- Babil Kulesi
- 4- Yeraltından Fısıltılar
- 5- Şalamar
- 6- Gece Uçurumları
- 7- Alaca Tüylü Kuş
- 8- Sen Ak Bir Zambak
- 9- Pembe Yalanlar
- 10- Kıyılara Git
- 11- Alemlere İşaretim

Müzikler : İlhan İrem

Sözler : Hansu İrem (Dua - Yeraltından Fısıltılar - Sen Ak Bir Zambak - Pembe Yalanlar) İlhan İrem (Şalamar - Gece Uçurumları - Kıyılara Git) İlhan İrem - Hansu İrem (Babil Kulesi - Alaca Tüylü Kuş - Alemlere İşaretim) Özdemir Asaf (Korku)

Düzenlemeler: Garo Mafyan

Öykü ve Müzikal Kurgu: İlhan İrem

Müzikal ve Görsel Sanat Yönetmeni: Hansu İrem

Kapak Fotoğrafı ve Şiir (Ruhun Yükselişi): Hansu İrem

İç Kapak Resmi: Kayıp Şehir (Earl Wilton koleksiyonundan W. Turner'in eski bir kopyası)

Klavyeler: Garo Mafyan

Gitar: Berç Yenäl

Bas Gitar: İsmail Soyberk (Dua - Şalamar)

Ney: Ercan Irmak

Yaylı Tambur ve Ud: Ergin Kızılay

Kemençe: Ahmet Kadri Rizeli

Perküsyon: Cengiz Ercümer

Vokaller: İlhan İrem

Şiir Seslendirme:

Hansu İrem (Babil Kulesi)

İlhan İrem (Alemlere İşaretim)

Bir Meleğe Aşık Oldum

The Best of İlhan İrem /4 (2003) EMI – Kent

İlhan İrem'in dördüncü best of albümü olan "Bir Meleğe Aşık Oldum" ün en önemli özelliği sanatçının eski şarkılarının yanında yeni şarkılarına da yer vermesi olmuştur. Bunlardan en dikkat çeken, albüme adını veren "Bir Meleğe Aşık Oldum" adlı eser olmuştur. Bu eserin dışında "Siyah Eldiven" - "Her Neyse" - "Noktürn" gibi eserler de ilk kez bu albümde müzik-severlere sunulmuştur. Daha çok doksanlı ve iki binli yıllara ait eserlerin yer aldığı albümün en eski şarkısı sanatçının ilk 45'liği olan "Birleşsin Bütün Eller" adlı şarkısıdır. Albümün bir diğer özelliği ise sanatçının ilk ve son 45'lik plağının buluşturması olmuştur. Son 45'liğinin bir yüzünde yer alan "Bal Ağzılım" adlı şarkı da bu albümde dikkat çeken romantik döneme ait eserlerden biridir.

- 1- Siyah Eldiven
- 2- Her neyse
- 3- Tanrı Seninle Olsun (Enstrümantal)
- 4- Aşk Değil Nefret Değil
- 5- Bal Ağzılım
- 6- Sevgi Yetmez
- 7- Saman Sarısı (Enstrümantal)
- 8- Yıllanmış Şarap
- 9- Bir Dilek Tut (Enstrümantal)

- 10- Hasretim Sana
- 11- Yalnızlık Konçertosu 1 (Enstrümantal)
- 12- Bazen Neşe Bazen Keder
- 13- Yalnızlık Konçertosu 2 (Enstrümantal)
- 14- Birleşsin Bütün Eller
- 15- Bulutsu (Enstrümantal)
- 16- Noktürn
- 17- Bir Meleğe Aşık Oldum (Enstrümantal)
- 18- Buz Sarayları

Işık ve Sevgiyle 30 Yıl (2004) EMI - Kent

İlhan İrem'in 30. sanat yılına özel olarak hazırlayıp müziksevere sunduğu "Işık Ve Sevgiyle 30 Yıl" albümünün en önemli özelliği sanatçının yetmişli yıllara ve romantik dönemine ait olan eserlerin orijinal düzenlemelerinin yer alması olmuştur. O güne kadar ki best of albümlerinde 1988 yılındaki Aykut Gürel düzenlemelerine yer veren sanatçı bu kez bu şarkıların orijinal plak kayıtlarına yer vermiştir. Sanatçının önemli klasikleri arasında yer alan "Yazık Oldu Yarınlara" – "Konuşamıyorum" – "Anlasana" gibi şarkıların orijinal plak kayıtlarının yer aldığı albümde yetmişli yıllarda yayınlanan ama tepki aldığı için toplatılan "Kuklacı Amca" adlı 45'liğinin şarkısı da yer almaktadır. Bu best of albüm ile İlhan İrem diskografisinin tamamına yakın bir bölümü dijital ortama aktarılarak CD olmuş ve gelecek nesillere aktarılmıştır.

- 1- Boşver Arkadaş
- 2- Yazık Oldu Yarınlara
- 3- Sensiz de Yaşanıyor
- 4- Anlasana
- 5- Sen Bilirsin
- 6- Konuşamıyorum
- 7- Bir Zamanlar
- 8- Yeni Bir Şarkı
- 9- Kuklacı Amca

SÜRGÜN GİBİ MASALLARDA

- 10- Gözünü Seveyim
- 11- Ben Değilim
- 12- Derin Uyku
- 13- Sürgün Gibi Masallarda
- 14- Daima
- 15- Bitti
- 16- Kapılar...Kapılar...Kapılar...
- 17- Şalamar (Rock Versiyon)
- 18- Cennetin Kıpırtıları (Enstrümantal)

Cennet İlahileri (2006) T.M.C.

İlhan İrem, “Kendimi bildiğimden bu yana hissettiğim ilahi aşkların daha yoğun açılımı” şeklinde tanımladığı bu albümünde sözleri kendisine ve Hansu İrem’e ait dokuz şarkısını yorumladı. Şarkıların biri Melih Kibar’ın Çiğdem Talu’nun ardından bestelediği, sözlerini İrem’in yazdığı “Bile Bile... Bilmezcesine.”

Akustik sazların ön planda olduğu albümün müzik yönetmenliğini Garo Mafyan üstlenirken albümde her enstrümanın en iyisi eşlik etti. Bas gitarda İsmail Soyberk, klarnette Hüsnü Şenlendirici, perküsyonda Mehmet Akatay, gitarda Gür Akad gibi sanatçıların katkıda bulunduğu albüm T.M.C. etiketi ile müzik marketlere sunuldu.

1. Aşk Kapıları
2. Hu
3. Müjde
4. Yılan Isırığı
5. Tören
6. Dem
7. Mahşerin Dört Atlısı
8. Bile bile... Bilmezcesine
9. Sis
 - a. Şatlup
 - b. Sis
 - c. Sekiz Bulut Dağının Prensesi

